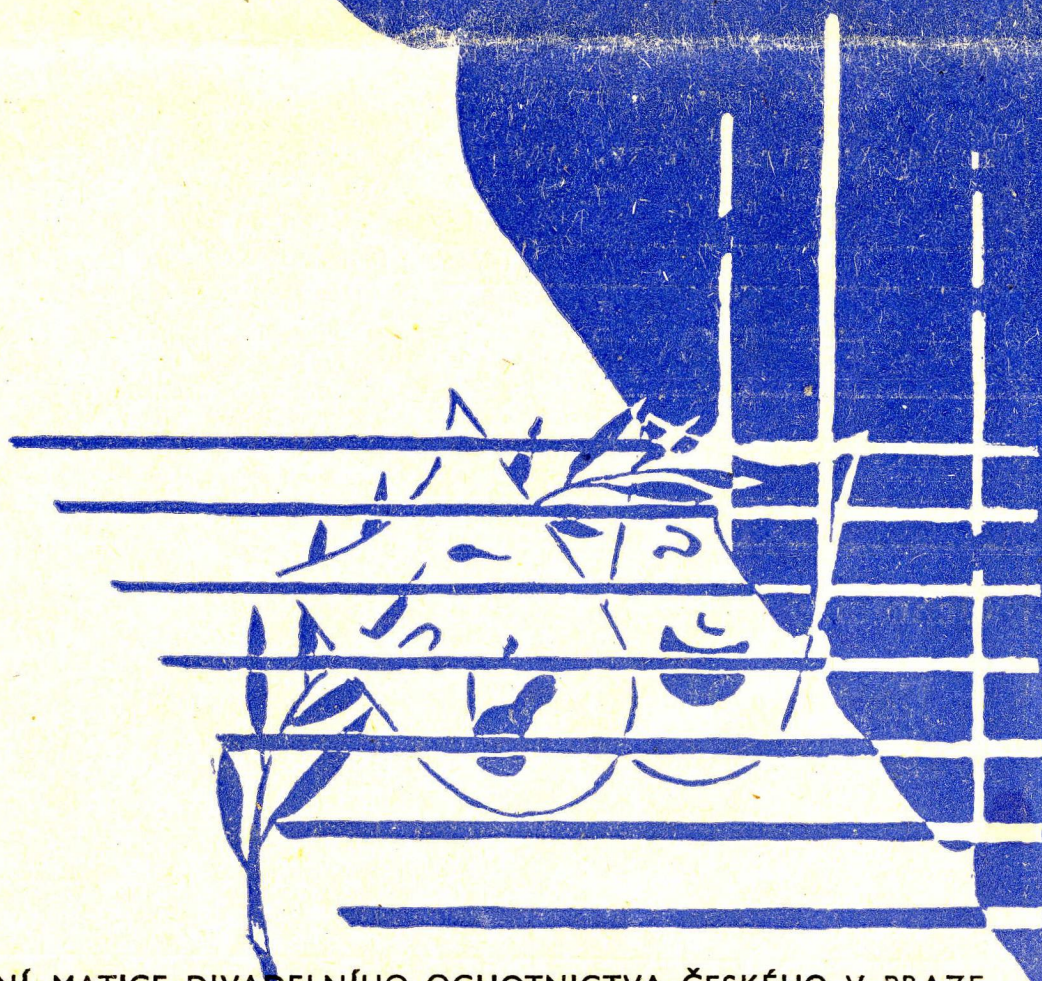


ČESKÉ LIDOVÉ DIVADLO

3



ČASOPIS ÚSTŘEDNÍ MATICE DIVADELNÍHO OCHOTNICTVA ČESKÉHO V PRAZE

ROČNÍK XXVII.

BŘEZEN 1947

KV

DRAMATICKÁ DÍLA Al. Jirásky, Al. a Vil. Mrštíků, V. Štecha, Gabr. Preissové
a všech ostatních významných českých dramatiků

dodá obratem **Divadelní nakladatelství a knihkupectví**
Praha II, Karlovo nám. 30. Telefon 280-07, 749-63 **Otakar Růžicka**

Masky, divadelní obleky do všech her,
národní kroje, vzorně vypravené, Vám dodá

divadelní závod **Marie Tvrdková**
Praha XI, Grégrova 16 — Telefon 519-26

FRANKLOVA divadelní ličidla
PRAHA II, LAZARSKÁ 5

Závod staré divadelní tradice - Tel. 274-40, 550-72

Účinnou hrou jsou Emila Synka

LIDICE

Prvně provozovaná v Londýně s velkým úspěchem.

Krásně vypravený výtisk Kčs 45,—.

REBCOVO NAKLADATELSTVÍ, PRAHA II,
Vladislavova 13 — Telefon 357-81.

JOSEF POSPÍŠIL

kožešiny

Praha I, Malá Karlova 19. Telefon 330-29

Ochoťníky vzorně obslouží

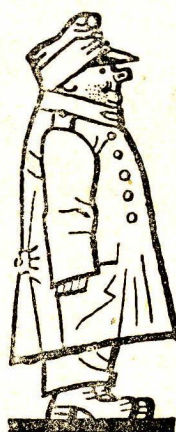
JIRÍ SEDLÁČEK,

půjčovna divadelních a maškarních kostymů.

PRAHA II, VODIČKOVA 5.

TELEFON 294-96.

HRA, KTERÁ MÁ JISTÝ ÚSPĚCH



Dobrý voják
ŠVEJK

Veselá hra o 3 částech.
Podle románu J. Haška
napsal *Ant. Fencel*

Vyšlo s bohatými režijními poznámkami,
takže podle této úpravy možno hrát hru
i na nejhudším jevišti. Cena výtisku 69 Kčs

Dostanete u všech knihkupců

Nakladatelství K. Synek, Praha II, Vodičkova 21

POUR VOTRE BEAUTÉ
LES PRODUITS DE



Jeannette Renard
Paris



Právo českého autora na české jeviště

Vine se úsilí o ně celými téměř dějinami českého divadla. Právo českého autora na české jeviště náleží k základním statkům naší kultury a lidové osvěty. Také v tomto časopise po celých téměř třicet let jeho účasti na vývoji našeho divadelnictví bylo vždy zastáváno a probíráno toto právo jako samozřejmý předpoklad smyslu a úspěchu divadelní práce, ať již profesionální či ochotnické. Byly daby, kdy uznání přednostních práv české původní dramatické tvorby bylo odpíráno a popíráno, kdy český autor, představovaný i význačnými tvůrci klasické již dramatiky, byl ponecháván i odkazován pouhé periferii českého divadelnictví. Musíme být přímo vděční zejména ochotnickému divadlu, že neztrácelo víru a lásku, české tvorbě věnovanou a udržovalo soustavně ve svém programu a v popředí své práce mnohá dnes již nepochybně vžitá jména z odkazu dějin našeho divadla. S ochotníky také drobné cestující divadelní společnosti udržovaly zvuk i slávu těchto znárodnělých pak jmen, která jen zvolna se vracela znovu po letech i na oficiální a profesionální scény. To vše bylo provázeno neustále trvajícím zápasem o právo českého autora na české jeviště, jež podléhalo větším či menším vlivům literárních proudů, jimž domácí dramatická tvorba nebyla hlavním zdrojem kultury a oporou projevů našeho národního života. Bylo zapotřebí leckdy velmi tvrdě a pevně zdůrazňovati, že se zájmem české dramatické tvorby pojí se nerozlučně také zájem naší národní síly, jež nikoli naposled rostla a mohutní právě z ducha a uměleckého výrazu našich divadelních her. Byly šťastně překonány tyto někdejší zápory, vycházející z odlišného pojmání světového rozhledu i umění v něm, a také pozdější pak úsilí o nadřazení inscenačních prostředků vlastním úkolům ve službách dramatického díla skončilo konečným porozuměním pro sounáležitost všech složek divadelní práce. Nicméně však nutno pamatovati trvale na to, aby dobyté bylo také uhájeno, aby nabytá a ozřejmená práva českého autora na české jeviště nebyla zanedbávána a poškozována, neboť jen shovívavým mlčením a trpěním porušování těchto práv vznikly by nové škody a nové s nimi zápasy.

Musíme se jich uchránit ve společném nám všem zájmu a proto je zapotřebí říci včas a k výstraze, že dosavadní stav české dramatické tvorby, jak se projevuje v současném repertoiru všech českých divadel, nesplňuje očekávání a nevytváří podmínky rozmachu původní dramatiky. Jsme uprostřed druhé již divadelní sezóny a celkový přehled repertoiru našich divadel poskytuje jen málo radosti z úspěchu českých her a novinek. Původní repertoír je v nesporné menšině oproti překladům a z něho vrací se na naše jeviště jen pouze několik málo osvědčených prací předních reprezentantů naší starší i novější dramatiky, zatím co divadla nerozpakují se vraceti se současně i soustavně k někdejšími sensacím zahraničního repertoiru pochybné umělecké hodnoty. Nechybí na př. ani Náš pan farář (Teplice) a v operetě vrací se také Stolzova »Pepina« (Ústí n. L.) a celkovou nevynalézavost divadelní dramaturgie charakterisuje nejlépe systém duplicity, který svým přizpůsobovacím smyslem zcela zbytečně zabírá místo, čas a prostředky na úkor osobitosti divadelního programu.

V obdobné situaci ocitá se také náš knižní trh, který je velmi silně ovládnán překladovou literaturou a to dokonce soustředěnou na několik jen jmen zvláště amerických autorů, jimž zaplatíme na autorových honorářích statistické částky ve drahých a pro naši výrobu tak cenných valutách. Jejich vývoz zvyšuje s nemenší neuváživostí také naše divadlo, jež nikterak se nerozpakuje kráčet v tomto směru a tímto duchem zcela proti smyslu dnešního podnikání. Mluví se i píše proti vyloučení soukromého podnikání v našem divadelnictví a hledají se obzvláštní výjimky pro uchování tohoto systému, zatím co jeho zřejmí nositelé nerozpakují se dnes a denně provozovati hry cizího původu, za něž plynou do zahraničí rozhodně větší částky, než ty, které si nemůžeme ještě dopřát k opatření jiných životně důležitých potřeb i duchovních hodnot.

Na prstech jedné ruky můžeme spočítati, kolik původních novinek dostalo se od revoluce na velké naše scény a ovšem tento stav není o nic lepší ani v oblastních divadlech. Zajisté, že s porozuměním pro všeobecné proměny a změny v našem životě bylo očekáváno jen pozvolné ozdravení našich divadel a doplnění jejich práce novou původní tvorbou, kterou nelze stvořit přes noc. Nicméně však po půldruhém již roce měl se s hlavním vlivem domácího repertoiru na tvářnost divadel projevit také výběr nové divadelní dramatiky, ať sebe skrovnější. Podle časopiseckého zjištění celá řada novinek trpělivě čeká na provedení, k nimž mohlo dojít již dávno před zaplněním repertoiru překlady a závazky

s jejich autory. Naši autoři, starší i zcela noví, ocitají se znovu na ústupu před nedůvěrou v jejich umělecký i hospodářský úspěch a znovu je slyšeti obavy i oficiálních míst, že »české hry netáhnou«, jako by právě velké scény, veřejnými prostředky zabezpečené, měly dnes přejímat záminky a hesla někdejších představitelů soukromého podnikání, a to na úkor vrcholných zájmů české divadelní kultury.

Je pochopitelné, že za tohoto stavu nemůžeme ani očekávat nový rozběh naší původní tvorby a je proto zapotřebí podnitit její rozmach a růst uvolněním a provedením novinek podle jejich umělecké hodnoty a povahy tam, kde nejlépe splní svůj úkol. Není nutné, aby premiéra původní hry, dokonce třeba prvotiny byla na hlavní či některé velké pražské scéně, kde soutěž je daleko nesnadnější, než v prostředí menších nároků. Současné uspořádání našeho divadelnictví, svěrující divadelní provoz veřejným orgánům, dává každé jejich scéně význam, který zabezpečuje ohlas hodnot původní novinky a naopak provedení některé původní práce na oblastním jevišti bude projevem uznání souboru a jeho vyspělosti i vyzkoušením jeho umělecké nosnosti, uvážíme-li, že dnes v některých oblastních divadlech máme režiséry nemalé ctižádosti i vynalézavosti. Ať tak či onak, nutno organizaci divadelního provozu podřídit nezbytné naléhavosti, s jakou je zapotřebí obrodit dosavadní repertoár našich divadel, aby právo českého autora na české jeviště bylo nejen uhájeno, ale i naplněno novým smyslem v porozumění pro decentralisaci našeho divadelnictví také v oblasti samozřejmě péče o růst české dramatiky.

E. M. J a n s k ý.

DR. V. RŮT: Václav Štech †



Až do nedávna nestor českých spisovatelů — Václav Štech byl by se za dvě léta a dva měsíce dožil devadesátky — a to jediné snad překvapilo v jeho životě, prudkém, výbušném, že se nedožil věku, který by byl tak slušel jeho neumdlévající vitalitě.

Svým prvním povoláním byl Václav Štech — jako mnozí naši spisovatelé — učitelem. Ale nepřinesl si do své umělecké dráhy mírnost a — řekl bychom — zakřiknutost, která charakterizuje tak mnohé naše spisovatele — jeho kolegy v povolání. Naopak, Václav Štech přišel ze Slaného brzy do Prahy a stal se jedním z předních kulturních pracovníků našich a organizátorů veřejného života. Cíle, které si dal, nebyly malé. Nešlo mu jenom o činnost spisovatelskou, ale hleděl výš. Usiloval o to, aby stál v čele našeho divadelního života, pracoval ve správě Vinohradského divadla, jehož byl do počátku první světové války ředitelem, za válečných let byl ředitelem Uranie a do roku dvacátého pátého řídil Národní divadlo

Richard Havelka:

Mé vzpomínky na Jindřicha Vodáka

(Pokračování)

Vlídna dříve místnost se rázem proměnila v nejobludnější vězení. Co dělat? Co jen počít? Zpronevěřit se úřadu a prchnout do Prahy? To nelze. Telegrafovat? Pošta otevírá až ráno a — ostatně, komu a co telegrafovat? Adresy kritiků mám doma, jen o Vodákovi vím, že je ministerským radou a úřaduje někde na Malé Straně. Musím, musím psát aspoň jemu! Na něm mi nejvíce záleží. Je prý hrozně přísný, skutečný postrach autorů, zejména začátečníků. Ale já chci znát právě jeho posudek. — Psát, psát, snad to do soboty dojde. Psát! Ale na čem? Vždyť nemám ani kousek slušného papíru.

»Pane vrchní, pane vrchní, papír s obálkou, ale rychle, ten nejlepší, jaký máte, jen rychle, prosím vás!«

»Papír s obálkou, vašnosti? A to tu nebudu mít! Ale já se pro všechno podívám.«

Nejméně půl hodiny se díval ten dobrý muž. Prostrchal všechny kouty kredence, všechny zásuvky, kde jaká byla, ale nakonec přece jen přinesl papír i s obálkou. »Známku mám taky, vašnosti, ale je trochu ušmudlaná a kousek jí schází.«

Nebesa! Té známce říkal ušmudlaná a on to byl nejčistší rajskej kvítek ve srovnání s papírem. Co si záhadně žlutého, plného skvrn, schopných hovořit o jídelním lístku v hotelu »U zlatého beránka«, pomačkaného, jak to objevil v záhybech svého neméně umolousaného kabátu.

»To mají štěstí, vašnosti. Já chtěl psát sestře k svátku, ona to má v březnu a nedostal jsem se k tomu. Tak mně ten papír zůstal.« — V březnu! A on je konec srpna! Plných šest měsíců strádal ten papír v kapse toho človíčka. A on mluví o štěstí! — Obálka byla jen o poznání špinavější,

v Brně, jemuž dal pevnou organizační základnu.

Třebas jeho snahy a práce směřovaly především k tvorbě dramatické, nezapomínal Štech na věci, s divadlem související, staral se o hospodářské zabezpečení nejenom divadel, jemu svěřených, ale i autorů. On právě se postaral o to, aby čeští autoři řádně dostávali honoráře za každé představení svého díla. Až do té doby záleželo to na libovůli a ochotě divadelního provozovatele a ta nebyla vždycky úměrná hodnotě divadelní práce. Štech stál na stanovisku, že i divadelní autor, jako každý jiný pracovník, za řádnou práci zasluhuje svou odměnu.

Leckdo z nás v těchto dnech vzal do ruky některou ze Štechových her. Snad jsme vzpomněli drobné aktovky »Maloměstské tradice«. Štech se touto hrou přiřadil ke galerii českých dramatiků, kteří ve svých dílech zobrazovali a ostrým pérem kreslili poměry českého maloměsta. Ale byl tu podstatný rozdíl. Co jiní, na př. Štolba líčí s humorem, řekněme i shovívavým, stojí Štech nad maloměstskými poměry a nevidí v nich idyly. Tepe je krok za krokem a po právu, ať veselohrou, anebo vážně. Z roku 1890 je drama »Zlatý déšť«, obraz korupce a finanční nepoctivosti i politického spekulování. Štech tu zachycuje politiky i političky, řeže ostře do jejich nemravů a přece se nakonec nezapře Štechovo původní povolání: Třebas neutěšeným obrazem, přece usiluje o věc utěšenou — nápravu veřejného života. K té směřoval i veselohrou »Ohnivá země«, v níž přiblížil na pranýř ramenářství a frázovitost, o nápravu veřejného života usiloval i známou veselohrou »Třetí zvonění«, která také zachycuje několik maloměstských typů ve scénách, skloubených situační komikou; tato domýšlivá a přízemní honorace, hloupá a nadutá, z doby na přelomu století, je ve Štechově veselohře zachycena tak, že by se jeho hry jistě ani dnes neminuly s účinkem a že by, jak se nám zdá, ještě dnes pomohly čistit leckterý zatuhlý kout. Z ostatních veseloher Štechových

měla kdysi velký ohlas i školská komedie »Habada a Jordán«, v níž Štech sáhl po prostředí, které dobře znal.

Ale nebylo to jenom maloměstské prostředí, o němž se dočítáme u Štecha. Štechovy romány zaměřily společensky výš. Už nejenom maloměsto, ale pražské měšťanstvo z oněch let, kdy shazovalo krunýř malého města a dohánělo ve svém životě velkoměsto se všemi jeho nectnostmi, to je jádro Štechových románů. Začal sice humoristicko-satirickými romány z maloměsta (jsou to romány »Koleje«, »U tří bláznů« a »Kovové ruce«), ale další jeho velké práce už jsou věnovány životu velkoměstskému a předměstskému. Už nejenom ironické kroniky ze života české buržoasie, ale také sensační motivy i dějové úskoky detektivní, romány, kořeněné tu i tam i pikantností, zákulisní boje politické i veřejné, příběhy politiků, šlechticů, umělců, policejních úředníků, diplomatů — to je okruh Štechových románů zvláště z let po první světové válce. Splétá svoje příběhy neustále s ději veřejnými, na př. kolem Habsburků i protirakouského boje a hledí sensačním způsobem ukázat události kolem první světové války.

Tak vytváří Štech řadu zábavných románů, jejichž úkolem je upoutat nejširší vrstvy čtenářské. Vedle nich nelze se nezmínit i o drobných humoreskách, kterými Štech tepal stejné prostředí, jako ve svých skladbách rozsáhlejších. Takový »Maloměstský pepř« je ještě dnes živý a zábavný svými šlehy. Ale nebyl by portrét Štechův úplný, kdybychom nepřipomněli jeho »Divadelní paběrky« a knihu pamětí »Džungle literární a divadelní«, v nichž s temperamentem, sobě vlastním, líčí příběhy divadelního zákulísí, obhazuje svá stanoviska a často polemizuje se svými protivníky. Václav Štech měl své místo v dějinách české literatury a v našem veřejném životě. Dnes, kdy máme odstup od jeho díla, víme, že nebude zapomenuto jeho práce veřejné a organizační a že leccos z jeho díla bude ještě dále žít.

ale zato hodně natržená. A na tomhle mám psát pozvání obávanému kritikovi!

Nedalo se nic dělat. Moji žádost, aby vzbudil starostu či pana učitele, prostě někoho, kdo by mohl vlastnit slušný dopisní papír, pan vrchní (a zároveň spodní) briskně odmítl s poukazem, že by ho teď o půlnoci všude nectně odmítli. Zřejmě chtěl říci »vyhodili«, ale ze zdvořilosti k vlastní osobě se ve výrazu umírnil. — — —

Já na ten ušmudlaný, hrůzně ušmudlaný cár napsal pozvání Vodákovi! Vložil je do obálky ještě ušmudlanější, přilepil ten rajský kvítek nezbadatelné výplatní hodnoty a noční tmou tápal po městečku, hledaje poštovní schránku. Našel jsem ji. Vycenila na můj »dopis« svých asi šest zubů, pohltila kořist, zuby zlověstně zacvakaly — osud byl naplněn.

Až do této chvíle jsem konal vše v jakémsi hypnotickém stavu. Mé »já« poslouchalo v podvědomí rozkazy kohosi neznámého ve mně: »Piš! Piš! Musíš psát!« A já tedy psal. A probudilo mne

k jasnému vědomí teprve ono zlověstné zacvakání šesti zubů oné poštovní schránky, která se mi nyní jevila jako obludný drak, který nevydá, co pohltil.

»Rozbij tu schránku! Ukradni ji!«

To už zase ten kdosi ve mně poroučel, ale neposlechl jsem, míra lety nastrádaných občanských ctností byla příliš veliká, než abych se dal svěst mrzkým ponoukáním ke zločinu krádeže státního majetku.

Ale ten dopis nesmí odejít! Nikdy se nesmí dostat do ruky, která bude psát kritiku o mé prvotině.

Spásná myšlenka! A rychle zpět do hostince. »Pane vrchní, kdy se vybírá ráno poštovní schránka?« — »Proč?« — »To psaní nesmí odejít! Požádám na poště, aby mi je vrátili.« — Vrchní, napolo už spící, podíval se na mne s takovou směsicí výrazů, že jsem bezděky couvl do kouta. Pak jen zlověstně zavrčel: »V sedum. A jdeme spát!

Herecké postavy dneška

Stanislav Neumann se již narodil (16. července 1902) v nevšedním kulturním ovzduší proslulé olšanské vily na Žižkově, v prostředí průbojné tvůrčí činnosti umělecké, kterou se tak významně projevila jak jeho matka (Kamila Neumannová, vydavatelka Knih dobrých autorů), tak i otec (básník St. K. Neumann), představitelé vrcholných snah uměleckých i sociálních již tehdejší doby. Po ukončení studia na žižkovské reálce přihlásil se Stanislav Neumann k divadelní činnosti v dubnu 1921 u společnosti Zöllnerovy, od níž v květnu 1921 odešel do kladenského divadla, odkud r. 1922 odskočil si na krátko do Ostravy, z níž se však r. 1923 znovu vrátil do Kladna, které vyměnil r. 1924 za pobyt u společnosti Kosteckého a v Čes. Budějovicích. Rok poté (1925) stal se elémem Národního divadla v Praze, r. 1926 strávil v Osvobozeném divadle, ale dne 1. března 1927 vrací se definitivně do činohry Národního divadla. Od podzimního semestru 1945 je zároveň profesorem deklamace a studia rolí na Akademii musických umění v Praze.

Je tomu tedy právě dvacet let, co roste a sílí na scéně Národního divadla Stanislav Neumann rolemi většího i menšího rozpětí, ale vždy bohatého obsahu uměleckého. Ač blízký živé komice neodolatelného veselí, dovede je rychle s nepatrnou jen obměnou výrazu proměnit ve vážný zjev, v němž s nemenší přesvědčivostí a pravdivostí hledá a nachází lidskou podstatu člověka. V tom právě tkví největší účinnost a síla hereckého projevu Stanislava Neumanna; jeho lidství obsáhne snadno všechny formy jevištních postav, neboť naslouchá jim vnímavou citlivostí a dobrotou svého ducha i srdce, shovívavého a pokorného v porozumění lidské křehkosti a slabosti, s níž jej poji soucit a cit vzájemného společenství. Odtud všechna ta skromnost i jednoduchost lidí a především lidíček, Stanislavem Neumannem zpodobněných i zdrobněných, jež má rád v jejich uskřípnuté bojovnosti a zakříknutosti, jako na př. krejčího Fialu v Stroupežnického »Našich furiantech« nebo chudáka has-trmana Michala v Jiráskově »Lucerně«, Kalafunu v Tylově »Strakonickém dudáku« a ovšem i Zmrzlíka ze Shakespearova »Večera tříkrálového« vedle celé již velké obrazárny postav z domácí i světové dramatické tvorby.

Po nešťastném a oklamaném Vejrostkovi z Langrova »Obrácení Ferdyše Pištory« a po shánlivě blahobytném Parasitovi v komedii bratří Čapků »Ze života hmyzu« obmyslil tento rok (1946) Sta-

nislava Neumanna úlohou skrblického starce Geronta v Molièrově komedii »Šibalství Scapinova« (po prvé 31. prosince 1946 ve Stavovském divadle). V souhře s Ladislavem Peškem v roli titulní (viz České lidové divadlo, XXVII., č. 1., str. 6) je Stanislav Neumann svým Gerontem v popředí děje a uměleckého úspěchu představení. Ustaraným i úzkostlivým obličejem v masce staríka sporých, dlouhých vlasů a ostře prodlouženého nosu zlidštuje tuto klasickou postavu neokázalým vystupováním v dlouhém županu, který na vycházce vymění za podelší kabát s hnědočervenou vestou a stejnobarevné krátké kalhoty, v podkolení skrovně zdobené, zatím co nohy vězí v tmavých punčochách a černých střevicích. Není nic přehnaného v tomto kostymu a vše z účinnosti postavy je ponecháno jen hereckému zpodobnění harpagonského Geronta, v němž Stanislav Neumann zachovává krajní meze vážnosti, aby tím spíše dospěl k obvyklému protikladu, k nevtíravé směšnosti. Nevypovídá ji, nevnučuje se jí, ale působí jí ať hartusí nebo naříká a při tom není odpudlivý tento spíše nešťastný než zlomyslný starík, spíše nemocný lpěním na penězích než chorobný touhou po nich. Ani ve hněvu není Neumannův Geront bezcitným maniakem, ale trpícím člověkem a v náruči Scapina rozechvěný strachem před pronásledovateli, vyvolává lítost tento komický starík, na obrátku hned zarputile navztekaný, ale také srdečně rozchechtá-

Já tu s nima čučet nebudu!« Ani jsem se nepokusil o odpor.

Spal jsem bídě. Pronásledovalo mne celé hejno modře natřených draků s rozšklebenou tlamou, vyceněnými tesáky, hrozcícími ukousnout mi ruku, která chtěla ukrást můj vlastní dopis. Hrozná noc!

V půl sedmé ráno byl jsem již na poště.

»Pozdě, pane! Schránka se vybírá v šest.«

Nezadržitelná, neúprosná, zlá ruko osudu! Je rozhodnuto! Konec! Už jen úplné zničení může následovat. Co je to platno, že jsem se v dopise zdvořile omlouval, vysvětloval situaci a prosil za prominutí své netaktnosti. To přece nemůže nikdo omluvit, nejméně On, kterého si tolik vážíš a jenž bude nyní tvým soudcem. Nebude soudit tvoji hru. Ne, bude soudit ten pomačkaný cár papíru, bude soudit nesmazatelné stopy několikaměsíčního jídelního lístku hospody »U zlatého beránka« (u zlořečeného beránka!), nebude soudit autora hry, nýbrž autora té hanebnosti. — — —

Je sobota, blíží se pátá hodina odpolední, vlak přijíždí ku Praze. Už aby byl konec té jízdy! Spolucestující si mne zprvu nevšimli, později však po mně všelijak pokukovali, nakonec si všichni odsedli. Nevím, proč. Ale mám dojem, že jsem celou cestu opakoval polohlasně to, co říkala tak strašně monotonním hlasem rychlíková kola kolejničím: »Au-tor, au-tor, au-tor!« A to »au« vyrážela velmi plačtivě.

Sobota, za deset minut sedm hodin. V divadle vyprodáno do posledního místečka. Krčím se na svém sedadle, kam si mne posadil režisér, aby prý mne měl po ruce, bude-li si obecenstvo přát vidět autora. Režisér ještě říkal »autor«. Byl to zřejmě muž nebojácný, zvyklý na těžká klání a porubání.

Očima bloudím po sedadlech a lóžích. Jen té prosceniové lóži vlevo se vyhýbám. Marně! I když se snažím nevidět, vidím příliš dobře: dvě černých, přísných očí, vedle jiných, tak smířlivě a měkce hledících. Jindřich Vodák s chotí! (Dokonč.)

ný v radosti z úsměvu náhody a štěstí. Vrcholného ovšem umění dosahuje Neumann v Gerontově slavné scéně, kdy se zlobí na synovu nehodu výčitkou »Co, u čerta, chtěl na té galéře«. Několikrát po sobě opakované stejné zvolání prochází stejně odlišnými stupni proměn od pouhého podívu ve výčitku a k bolestnému až zaúpení a bledování, jež jde z hlubin lidské přirozenosti bez vnějšího efektu při strážlivém celkem výrazu nešťastného Geronta. Jím v poslední době obzvláště vyzrál Stanislav Neumann v umělce osobité kultury tím větší, čím prostší je jeho cesta přes velké maličkosti od úkolů k člověku. E. m. J a n s k ý.

JIŘÍ JESENIUS: Pražská činohra v prosinci 1946 a lednu 1947

V měsíci prosinci pokračovala pražská divadla v dramaturgické bezradnosti, obracející se k osvědčeným hrám a autorům, jako je Shakespeare, Shaw, Molière, Plautus, Ostrovský, a to v přesvědčení, že naplní jejich hlediště.

Objevují se i taková divadla, která ve snaze získati obecnostvo snižují úroveň svého repertoaru a stávají se tak pouze zábavním podnikem bez jakéhokoliv vyššího poslání. Tak ve skutečnosti je možno mluvit toliko ve dvou, třech případech o skutečných dramaturgických činech, které nutno s povděkem uznati a neúnavně dělit jako plevel od úrodného zrna. Za tohoto stavu přinesl nám měsíc prosinec 26 tak zvaných premiérových večerů.

Lednové sedmdesáté výročí narození našeho čelného básníka Fráni Šrámka (19. I. 1877), který mocně zasáhl do všech oborů české poesie, tedy i dramatického, ukázalo opět nutnost zřízení dramaturgického ústředí, které by poskytovalo podněty tam, kde není dostatečné dramaturgické iniciativy a které by pomáhalo k vytvoření jednotlivých typů divadel. Významného tohoto výročí vzpomnělo Národní divadlo toliko provedením matinée. Městská divadla, která slavila svého času úspěchy »Měsícem nad řekou« a »Plácím satyrem«, nepoužila této příležitosti k nastudování některé z básnickových her a toliko čilé Realistické divadlo na Smíchově vzpomnělo autora provedením jeho nestárnoucího »Léta«. Není to po prvé, co se tak stalo a bylo by záhodno, aby správy divadel byly pozornější k našim dramatickým autorům, tím spíše, když si stále stěžují na nedostatek původní dramatické tvorby. Je to, když nic jiného, jejich morální povinnosti.

Dramaturgický výběr v lednu vyznačuje se poměrným zlepšením při zmenšeném počtu premiérových večerů. V provozu bylo 19 divadel, která uvedla celkem 16 premiér. Tedy i po této stránce krok k zlepšení.

Národní divadlo uspořádalo, ve spolupráci s klubem nakladatelů »Kmen«, matinée »Sláva života Fráni Šrámka« (19. I.). Pásmo sestávalo z pozdravů básníka J. Seiferta, O. Mikuláška a S. K. Neumanna, z průřezu básnickovou poesii a prózou a aktovky »Červen«. Bylo vhodně sestaveno Janem Grossmannem a těšilo se veliké pozornosti v řadách obecnosti, které se ani do divadla nevešlo a zklamaně odcházelo od pokladny. Žel, že představení trpělo jakousi nepřipraveností, což bylo vadou.

Stavovské divadlo nastudovalo znovu pozoruhodné drama Viktora Dyka »Posel« (10. XII.), jehož děj jest čerpán z předbělohorské doby a řeší spor dvou protikladných světů, do vůle Boží odevzdaného českého bratra Tomáše Roha a světáckého, uchvatitelského posla — Valdštejna. Hra byla provedena s prologem z r. 1920. Pro silvestrovský večer nastudována byla komedie »Šibalství Skapinova« od Molièra (vl. jm. Jean Poquelin), užívající všech situací tradiční frašky, v níž titulní postavu vytvořil úspěšně Ladislav Pešek. 17. I. uvedlo hru franc. spis. Françoise Mauriaca »Milování nemilovaní« (17. I.), jejímž motivem jest milostný zápas dvou sester o jed-



Stanislav Neumann, člen činohry Národního divadla v Praze jako Geront v Molièrově hře »Šibalství Skapinova«.

noho muže, z nichž starší ustupuje a dále otročí svému sobeckému otcí. Na představení byla pozoruhodná citlivá režie hostujícího Jos. Bezdička a skvělé herecké výkony Vlasty Matulové, Zdeňka Štěpánka, Jiř. Šejbalové a Karla Högra.

Studio Národního divadla, o jehož zrušení se vážně jedná, vykonalo za krátký čas své činnosti hezký kousek kulturní práce, takže by stálo za uvážení, jak tomuto souboru pomoci. K poslední své premiéře vybralo si osudové naturalistické drama soudobého slovenského dramatika Julia Barče-Ivana »Máti« (23. I.) o matce, která sama vběhne pod vražedný nůž, aby zabránila bratrovraždě. Je to silná hra z prostředí slovenské vesnice, jejíž uvedení nelze než uvítati.

Městské divadlo pražské mělo v prosinci jeden z nejúspěšnějších dramaturgických činů uvedením pozoruhodné hry pražského rodáka Franze Werfela »Jakobowski a plukovník« (3. XII.). Je to výkřik švaného lidství, odehrávajícího se ve Francii za doby německé okupace. Tato hra stala se předmětem diskuse při debatním večeru. Porádaném 8. ledna t. r. »Kruhem přátel a pracovníků Městských divadel pražských«. V úterý 31. prosince provedlo divadlo antickou komedii Tita Maccia Plauta »Chlubný vojín« pod názvem »Tlučhuba«. Tato komedie jest jakýmsi pravzorem pozdějších Figarů, Scapinů a Sganarellů. V měsíci prosinci hostilo divadlo soubor Studia »des Champs Elysées«, který sehrál od P. C. Lorcy »La Maisson de Bernarde« (»Dům doni Bernardy«) (5. XII.) a dosud nikde nehranou hru Stéve Passeura »Le Vin du Souvenir« (»Vino vzpomínek«, 7. XII.). Obě tyto hry

daly nám možnost porovnání výpěstlost našeho porevolučního divadelnictví s čelným divadlem francouzským. Na mnohá přání z řad návštěvníků uvedlo znovu proslulou společenskou hru Oskara Wildeho »Vějíř lady Windermereové« (24. I.), zabývající se manželským konfliktem, která jest ostrou kritikou anglické společnosti na sklonku minulého století. Omylem jinak dobře připraveného představení bylo nevhodné obsazení lady Windermereové Ant. Hegerlikovou, která ještě tak velkých úloh nedozrála.

Městské komorní divadlo uvedlo hru nevelkých hodnot »Uprchlík« (6. XII.), kterou napsal na námět německého dramatika George Kaisera F. Hochwälder. Je to historie uprchlíka z nacistického transportu, který naléze útlek v horské chatě pohraničního strážníka a odloudí mu mladou ženu. Jako druhou hru vybralo si komedii Jeana Sarmenta »Prababička Mouretová« (21. XII.), v níž autor odkrývá sobeckost maloměstského života. Je to vtipná hra, která jistě dojde obliby u široké veřejnosti.

Realistické divadlo udržuje si houževnatě svoji úroveň. K dalšímu svému úspěšnému večeru vybralo si silné drama Alexandra Nikolajeviče Ostrovského »Bouře« (3. XII.), obraz dusného ovzduší sociálního útluu carského Ruska, v němž mladá žena tragickou smrtí uniká z poroby a potupy. S poněkud menším úspěchem setkala se nové uvedení známé komedie Williama Shakespeara »Večer tříkrálový« (19. XII.) v režii Jana Škody. V měsíci lednu mělo dvě úspěšné premiéry. Jednou z nich byla komedie Fráni Šrámka »Léto« (16. I.) a druhou velmi hodnotná hra angličana Terence Rattigana »Případ Winslow« (28. I.) o nerovném boji občana Winslowa s všemocnou státní autoritou, v němž na konec zvítězí spravedlnost. Výborná tato hra byla také velmi dobře provedena v režii Oty Ornesta a nutno ji zařadit mezi úspěchy našeho porevolučního divadelnictví.

Divadlo D 47 sáhlo šťastně po zapomenuté hře Heleny Malířové »Bratrství« (17. XII.), jednající o emancipované ženě z let 1900, která hlásá rovnoprávnost žen, otázku volné lásky a, nepochopena dostatečně u svých vrstevníků, utíká se k dělnému lidu, kde nalézá pochopení. Je to zajímavá retrospektiva, oživující sociální bouřliváky dávných let s jejich životními problémy. V předvečer Štědrého dne provedl E. F. Burian další dvě lidové hry, »Komedii o přijetí svatých tří králů a o smrti krále Herodesa« a »Je náš anebo váš?«, které spojil pod názvem »Vánoční hry českého lidu« (23. XII.). 14. ledna provedlo div. D 47 báseň devatenáctiletého Stanislava Neumanna »Sto deset procent radosti«, která jest agitkou pro dvouletý plán. Shorovou recitaci řídil E. F. Burian, který si k ní také složil vhodnou hudbu. O několik dní později uvádělo divadlo E. F. Burianem upravenou aktovku belgického symbolisty Maurice Maeterlinka »Zázrak svatého Antonína« (21. I.) o vzkříšení starfeny, z jejíhož úmrtní se radují dědictví lační příbuzní.

Činohra 5. května pochodila velmi dobře, když si vybrala pro svůj pořad jednu z nejranějších veseloher alžbětinského dramatika Williama Shakespeara, klasickou komedii »Zkrocení zlé ženy« (14. XII.), kterou provedla v novém překladě E. A. Saudka. Trefila však opět vedle známou komedii G. B. Shava »Fanina první hra« (15. I.),

v níž se autor typicky shawovským vtipem vypořádává s konvencí anglické měšťácké společnosti. Hra, svého času velmi zajímavá, stává se dnes v podání Činohry 5. května jen pouhou zábavou. Druhým omylem jest provedení staré čínské pohádky neznámého autora »Křídlový kruh« (31. I.) v pochybené úpravě Jar. Pokorného, v níž úplně ztratila ono kouzlo čínské poesie, kterým v někdejších provedení souborem Národního divadla zaujala. Bylo by snad již nejvyšší na čase, aby se přestalo s předěláváním a aktualizováním her, které svědčí o nezávnosti k dramatickým autorům. Bude účelnější, když se upravovatelé vypořádají s palčivými otázkami dneška svými vlastními původními hrami.

DISK (Divadelní Studio Konservatoře) vytvořil si z málo známé satirické komedie Bernarda Shawa »Volební právo ženám!« (12. XII.) jakousi grotesku, plnou zřetěných nápadů. Provedení však nedosáhl úspěchu předcházejícího »Karla Havlíčka-Borovského«.

Lidová činohra, která svými třemi premiérami (F. F. Šamberk »Trampoty pana měšťáka«, Suchovo-Kobylin »Svatba Krečinského« a F. Bartoník »Opilý Manitou«) jasně dokázala, že jí nejde o nic více, než o lacinou zábavu, zařadila v prosinci jako svoji čtvrtou premiéru známou lidovou frašku Josefa Skružného »Falešná kočička« (25. XII.) a zakončila svou činnost ve Vančurově domě.

Nové divadlo vzalo si při svém založení za úkol poskytnouti svému obecenstvu vkusnou zábavu a osvěžení po celodenní práci, kterýžto úkol také plní. Tentokrát sáhlo po klasické komedii Carlo Goldonih »Lhář« (15. I.), hýřící slovním humorem a vtipem. Jde tu o příhody neodolatelného svůdce a nenapravitelného lháře, odehrávající se v kouzelném prostředí Benátek. Proto také poslední provedení v »Prozatímním divadle«, které přepracoval Miloš Hlávka, mělo název »Benátská maškara«.

Divadlo mladých pionýrů propůjčilo svoje jeviště »Vesnickému divadlu«, obehřetné vedenému Frant. Smažikem, aby nám dalšími třemi představeními ukázalo, jak vážně se na práci tohoto divadla pohlíží. Nelze než pochvalně zmíniti se o těchto představeních, ať již to byla »Stará historie« (4. XII.) Julia Zevera v režii V. Týřla, či známý »Poslední muž« (6. XII.) Fr. X. Svobody v režii Frant. Smažíka, anebo dokonce Alexandra N. Ostrovského »Les« (30. XII.) v režii F. Bartoše. Je nutno s radostí uznati kulturní práci tohoto divadla, konanou na českém venkově. Divadlo mladých pionýrů samo uvedlo znovu jemnou psychologickou hru Marie Maierové »Robinsonka« (11. XII.), hranou svého času v Divadle D 41, dramaticky hluchou hru Frant. Dvořáka »Pan Fagus zasahuje« a Vánočkovu zpracování pohádky »Roznustilý Janeček« (25. XII.) podle J. K. Tyla a K. J. Erbeny.

Pražské divadlo pro mládež uvedlo dramatisaci M. Mellanové a V. Libovického »Syn pluku« (4. XII.) podle V. Katajeva a 28. prosince uspořádalo »Veselý dětský silvestr«. Opouští svoje působiště v nevlídné žižk. »Akropolis«, aby se vrátilo do Městského komorního divadla. Jaksi na rozloučenou obnovilo pohádku Marie Holkové »Popelka« (12. I.), se kterou v r. 1945 zahajovalo.

E. A. HRUŠKA: Pověry a lži

II. Jak vysvětlí každá literární příručka, drama se skládá z pěti podstatných částí. Exposice seznámuje s místem, dobou, hlavními osobami děje, který uvádí. Kolise je srážka zájmů jednajících osob. Krise je vrcholem této srážky, nutící k rozhodnutí. Peripetie je obrat v duších a jednáních účastníků děje. Katastrofa je výsledek této změny. Samozřejmě, že ideálním typem je pětiaktové drama, v němž každé jednání představuje jednu z těchto fází. Bylo by poměrně snadné sed-

nout tedy a psát podle tohoto receptu drama, víme-li přesně, kdy a co má právě přijít. Tento dramatický kanon je přepychem klasiků. Ti se mohli řídit jeho předpisy, které vyhovovaly požadavkům vkusu doby.

Umění, které používá řeči k svému projevu, tedy divadlo a literatura, není neměnný útvar, nýbrž naopak útvar velmi proměnlivý a živý, který se musí nutně přizpůsobovat současnosti. Hexametr, vrcholná forma klasické poesie byl krás-

A. J. Urban:

»STVOŘENÍ LÁSKY«

Komedie o 3. dějstvích.

Režie: Theodor Leitner.

Návrh scény: Jan Valášek.

Soutěžní představení Mahenova
okresu ÚMDOČ v Prostějově
pro Jiráskův Hronov 1947.

Soutěž

na fotografie nejlepší scény.

(Amatérská fotografie: F. Frý-
bort, Prostějov.)



ný. Pochybovat o tom může jen pošetilec. Ale hexametr již dávno zemřel a jenom velký pošetilec by se pokoušel oživit formu hexametru. Ne snad, že by někdo nedovedl básnit v hexametrech, nýbrž proto, že by se vydal v nebezpečí, že u čtenáře či posluchače vzbudí nudu. Popírat krásu klasické tragédie bylo by neméně pošetilé. Klasická tragédie je mrtva a pokusy o její vzkříšení jsou nejvyšší pošetilost. Příčina vězí v tom, že klasické náměty jsou prostě vyčerpány. Byl jich ostatně nedostatek již v samotné klasické době, takže někteří autoři sahali k stejnému námětu. Aischylos napsal »Obětnice«, Sofokles se vypořádal s námětem v »Elektré«, Sofokles i Aischylos napsali »Oidipa«, »Medea« zlákala Euripida, Senecu, dále autory ztracených rukopisů, Aischyla a Ennia, o pár století později, Corneilla a Grillparzera, ba i skladatelé, jako Cherubini a Benda, byli jí zaujati. Jména: Aischylos, Sofokles a Euripides vyčerpávají jak období velké řecké tragédie, tak její náměty. Bohové, hrdinové, osud a věštba přestaly fungovat na jevišti. Objevil se Aristofanes, který pohřbil tento vznešený svět takřka schematických postav. Aristofanes byl prohnáný pán, který objevil, že s osudem se dá přece jen nějak smlouvat a ošidit jej, není-li člověk příliš hloupý. Objevil také, že je na světě něco jiného, než krutost, nepřístupnost a neústupnost. Přestal se dívat na člověka jako na jakousi božskou bytost, protože ho začal vidět docela lidsky, jako člověka, plného směšnosti a slabosti. Jistě si asi rozlil ocet u řady svých spoluobčanů, kteří se poznávali v postavách jeho komedií. Ve chvíli, kdy se objevil Aristofanes, padly zákony stavby klasického dramatu, všechna uzákoněnost, pevnost a řád. Oněch pět náležitostí sice zůstalo, ale možno říci, jsou volně rozhazeny po celém dramatu. V jejich absolutní čistotě a neposkvřenosti bychom je již dnes stěží našli. Antičtí bohové a hrdinové měli jakousi podivuhodnou vlastnost, že příběhy jejich života se daly

vtěsnat do škatulek. Člověk je však nezkrotnější živočich, který nás nikdy neponechá v jistotě, co můžeme od něho očekávat, který má tisíce možností udivit nás svým myšlenkovým pochodem a jednáním. Bůh a hrdina byl přímočarý, záhyby lidské bytosti jsou samá serpentina, klikatina, zatáčka, nepředvídanost, zvrát. Že již těchto pět škatulek pozbylo své ustálenosti, dosvědčí kterákoliv hra o třech dějstvích neb hra, pohybující se v libovolném počtu kratších obrazů, tedy hry, o nichž nelze říci, že by byly málo dramatické. Drama je totiž drama, ať je v jednoaktové kostce jako Strindbergova »Slečna Julie«, nebo v celé řadě obrazů jako Wedekindovo »Procitnutí jara«. Hra, rozčleněná v množství obrazů, sice nevyhovuje požadavku jednoty času a místa, ale zato, díváme-li se na divadlo jako na zrychlený obraz skutečnosti a života, je v zásadě tato roztržitost přece jen mnohem důvěryhodnějším obrazem, než zpravidla hra, sepnutá do tří, čtvrtí aktů. Všimněme si, co podivuhodných věcí, náhod a takřka zázraků se odehrává před divákem.

V tříaktové hře se dějí totiž většinou neuvěřitelnosti, které jsou v úplném rozporu s nejprimitivnějšími zákony možnosti a logiky. Není to jen podivuhodná náhoda, že na scénu přicházejí osoby, které pomáhají posunout děj vpřed, zauzlit či rozřešit situaci, konflikt atd., aby opět zmizely, když jich není třeba. V dramatu panuje shoda nejpodivuhodnějších náhod. Lidé, t. j. herci přicházejí na scénu sice zdánlivě samozřejmě, ale při troše kritičnosti bychom autora usvědčili ze lži, neboť jeho postavy se setkávají na jednom, určitém místě, kde by se ve skutečnosti stěží setkaly. Ale pro jednotu času a místa je nutno, aby se setkaly a tak se tedy setkají. Divadlo žije z náhod, setkání a návštěv, aby mohla být zachována jednotu místa. Stejně násilně je udržována jednotu času v tomtéž jednání. Je-li na jevišti nějaká osoba, která není potřebná nebo nemá slyšet urči-

té věci, odstraní ji autor prostě ze scény na tak dlouho, jak ji nemůže potřebovat. Toto »tak dlouho« je tuze pružný pojem. Osoba, která odešla třeba do vedlejšího pokoje pro noviny, nevrací se hned, nýbrž až je u konce dlouhý dialog, trvající řadu minut. Osoba, která však šla mimo dům, kam cesta jinému smrtelníkovi trvá delší čas, vyřídí účel cesty za několik vteřin, je-li autor s dialogem krátce hotov. Drama se má odbýt v nej-

kratší době, což se tedy zhusta stává, ale jen na jevišti. I když události, které ličí drama, jsou jinak možné, či alespoň důvěryhodné, že se mohly opravdu stát, přece shluk těchto náhod, objevení se potřebných osob a rychlost, s jakou se hrdina rozhoduje, ve skutečnosti se nevyskytuje. Mnohem méně příležitosti k pokleskům proti této důvěryhodnosti skýtá hra o mnoha obrazech, která se neváže na čas ani na místo.

Kolem domácích scén

Zájmy českých dramatiků

Jsou doposud vždy jen součástí některé instituce či korporace, jež nemá na zřeteli jen speciální potřeby autorů divadelních her. Nedostatků, z toho vyplývajících, pocítují čeští dramatikové obzvláště nyní co nejsilněji a proto požádali Syndikát českých spisovatelů, aby při dosavadním divadelním jeho odboru byla vytvořena samostatná skupina dramatická. Její utvoření, ať již v jakékoli formě, bude jen vítanou složkou našeho divadelnictví, zvláště v úsilí řádné péče našich divadel o původní a novou českou dramatickou tvorbu. Předpokladem jejího zabezpečení má být nejen pracovní plán divadel, vycházející z českého repertoáru, ale také nová úprava hmotných požadavků autorů jako významných podmínek vývoje a rozmachu původní dramatiky. ej

Moravští spisovatelé protestují.

Kolo moravských spisovatelů podle zpráv denního tisku podalo Národnímu divadlu v Brně protest proti přehlížení původní dramatické tvorby, jež je v repertoáru zastoupena jen zcela nepatrně. Protest zdůrazňuje, že zejména brněnská činohra, již zdobí jméno básníka Jiřího Mahena, má závazek k české dramatické tvorbě. Protest moravských spisovatelů přichází včas a jako podnět, aby i Syndikát českých spisovatelů ujal se opomíjených českých dramatiků a žádal zabezpečení jejich uměleckých nároků zejména divadly, jež, povinná péčí o původní tvorbu, jsou již svým posláním v popředí české kultury či oblasti osvětového života zemského nebo krajského. -ns-

Kritika pro divadlo nebo divadlo pro kritiku.

Naše divadelnictví prožívá protestantské údobí. Protestujeme důvodně a všichni proti úřední osnově divadelního zákona, protestují právem čeští autoři proti opomíjení jejich práce a původní tvorby vůbec a protestuje také divadelní kritika proti sobotním premiérám. Tento poslední protest je hodně starého data a tím více nečasový, že v dnešní době nelze neústupně žádati zásadní ohled velkého pracovního celku (divadelního) k zájmům nepoměrně menší skupiny (kritiků). Ať právo kritiky na odpočinek při současném návalu premiér, schůzí, porad a jiných prací je sebevětší, není v povaze věci samé, aby byl veřejně odpí-

rán úkol, sloužící zájmům veřejným, a to jen z příčin soukromých. Divadlo a tisk jsou v popředí zájmu veřejného a nezávisle na době a čase slouží mu tak, jako je mu povinen sloužit i jiný činitel či orgán veřejných služeb. Noviny jsou službou veřejnosti, jež má právo dovědět se, co se stalo a nejen snad to, proč se o tom nepíše. Není snad vždy příjemné a pohodlné sloužit zájmům veřejným, ale noviny a tím i divadelní kritika je pro noviny a nikoli noviny pro kritiku. ej

Rozpory kritiky.

Divadelní kritika je v poslední době předmětem soustavné pozornosti některých literárních časopisů, které otiskují výňatky z referátů různých denních listů o premiéře. Zjištěné rozpory mezi kritikami nejsou sice záporným oslabováním jejich soudů, ale osvědčují oživenou citlivost divadel a jejich spolupracovníků k zájmům dnešního obecnstva a nasvědčují zároveň touhám po vzájemném vyrovnání všech složek vývojových forem divadla. Zejména je pak vytýkán některým kritikám nesrozumitelný sloh, který spíše než věcných potřeb tisku a čtenářů-obecnstva dbá jen vysokých poloh estetických, bez zřetele k vnímavosti průměrného návštěvníka našich divadel. A o něho především usiluje dnešní divadelnictví v porozumění živému smyslu svého poslání. ý.

Premiéra Ostrovského komedie »Vlci a ovce«.

Po nedávné premiéře A. Tolstého »Ivan Hrozný« v Národním divadle v Bratislavě hrána 8. února komedie ruského realistického spisovatele A. N. Ostrovského »Vlci a ovce«. Byla zařazena do programu jednak pro svoji aktualitu, jednak pro nedávno minulé sté výročí smrti autorovy. Hru přeložil do slovenštiny Michal Jančík a provedena v realistickém podání rež. Ivana Licharda. Hlavní úlohy svěřeny předním členům činohry Národního divadla v Bratislavě. Vůdčí úlohu Meropy Davidovny vytvořila Marie Sýkorová a další dvě ženské úlohy hrají: Glafiru Alexejevnu Vilma Jamnická a Jevlanpiju Nikolajevnu Beta Poničanová. Z mužských úloh doplňují tuto trojici Viliam Záborský jako Apolon Viktorovič, Andrej Bagar jako Vasilij Ivanovič a Karel L. Zachar jako Vukol Naumovič. Hra se předvádí v inscenaci v Bratislavě oblíbeného Lad. Vychodila.

Ze zahraničních jevišť

Divadlo pro děti v SSSR

Je téměř v každém větším městě. Programy těchto divadel jsou voleny velmi pečlivě. Největší úspěch měla hra »Nádherný sen« od Sergěje Michailova, která se hrála na jevišti moskevského Ústředního divadla pro děti.

Ve Velkém divadle v Moskvě

konal se tisíce představení opery P. I. Čajkovského »Eugen Oněgin«.

Cena za nejlepší dram. dílo v Bulharsku,

vydané v roce 1945, byla udělena Svazem bulharských spisovatelů Magdě Petkanové za její drama »Carica Theodora«. Tato hra byla hrána s velkým úspěchem v sofijském Národním divadle.

Divadlo Odeon v Bukurešti

uveďe na scénu v rumunském překladu Olgy Scheinpflugové »Guayanu«.

Pozor na rekvisity!

Divadlo je nebezpečné i prostředky svých technických pomůcek. Úraz a zranění na jevišti nejsou celkem všední, ale podivnou náhodou utrpěl smrtelnou ránu britský herec Harold Norman, který zemřel 27. února t. r. v oldhamské nemocnici na zranění dykou. Před měsícem, když hrál Makbetha, byla nevysvětlitelným doposud omylem zaměněna zasunovatelná divadelní dyka za »pravou«. -n-



Divad. sdruž. »Fr. Sokol-Tůma« v Ostravě sehrálo pro letošní soutěž ÚMDOČ hru Karla Čapka »Věc Makropulos«. Baron Gregor (F. Švachula), Hauk-Sendorf (Fr. Arleth), B. Čurda-Lipovský, režisér v roli barona Pruse, Emilia Marty (Ot. Čelakovská), Dr. Kolenatý (Jos. Bobr).

Vladimír Pavlík: **ZLATOHLAV**

*Ty skutečnosti blahá, nejsi snem,
ty nový dne, buď vroucně pozdraven!
Já, strážce hor, jsem v noci dlouhé bděl,
jen pro vás jsem je uchrániti chtěl
a v dobách nejtěžších jsem hory naše střežil,
zármutek největší by národ český přežil.
Já, v kámen proměněn jsem na hřebenech stál,
když cizák běsnící ty naše hory rval,
zřel v zraky, které slzy zalily,
když vaše srdce hory ztratily.
Tak bloudil jsem i v mracích na horách,
jen pláč jsem zaslech' v času prostorách,
však naději jsem ztratit nemínil,
že zdrcen bude, kdo vše zavinil.
Náš horský lid, ten nemohl přec za nic,
buď jak buď, byl věrným strážcem hranic
a v spravedlnost věřit nepřestal,
až z temna noci vítězný den vstal.
Tak řadu let jsem hleděl do dálky,
jak smutno bylo u vás za války,
já, bdělý strážce krásných Krkonoš,*

*já, Tylův Zlatohlav, Jiráskův Krakonoš. —
Již slunce svobody svou silou zmohlo mrak,
již slzy osušte a rozjasněte zrak,
neb naplnil se vroucně ždaný sen
a národu zas vzešel nový den —
jak spravedlnost chtěla odvěká,
jež dobrého jen cení člověka.
Já, kníže duchů bránil hory tvé,
tvé drahé vlasti hradby celistvé,
však zaklínám tě prosbou, lide můj,
ten odkaz drahý dobře opatruj!
Chraň rady své před nesvorností zlou
a pomni vždy na dobu přetěžkou,
již pod horami krutě prožil lid.
Tak plevel sváru nutno vyhubit
dříve, nežli klasy míru umoří:
ať svorná láska v srdcích zahoří...
A jestliže jste dlouho žili v muce,
teď upřímně si podávejte ruce,
ať k strážci hor až dozní štěstí hlasy,
že nastaly nám opět krásné časy — —*

DR. O. V. ZICH: **Poznámka k nynějšímu významu ochotnického divadla**

Hledáme-li nová hlediska k nynějšímu poslání divadelní činnosti ochotnické jako vzdělávacího prostředku nejširších vrstev lidových, ptejme se nejprve po některých znacích této doby. Získáme tak dobrý odrazový můstek pro zhodnocení činnosti ochotnického divadla, získáme tak pohled trochu z jiné dimenze, než jen právě odborné, a o ten nám tu jde.

Neříkejme jen, že divadlo má sloužiti dnešku, že má vyjadřovati problematiku této doby, že má spolu s ostatními obory kultury pomáhati řešení závažných záležitostí národního života a tím i státní politiky, a že takové nalezené řešení má v lidu vhodnou hrou propagovati a utvrzovati. To jsou požadavky jasné, i když se často mnoho lidí omezí jen na tato obecná konstatování a nehledá bližších prostředků, jak těm úkolům vyhověti.

V této poznámce všimneme si jednoho takového rysu nynější doby a jeho hlediskem se zadí-

váme na význam divadelní hry pro nynější dobu. Lze všeobecně konstatovati a měl jsem již příležitost jinde tuto věc širěji rozvésti, že naše výchova školní i výchova občanská v době poškolení se vyznačuje mohutným, ba snad přebujelým zdůrazněním racionální složky nad ostatními složkami našeho života. Všimněme si toho, co uvědoměli pedagogičtí odborníci konstatovali již vícekrát, že nelze trpěti do budoucna bez škod přebujení racionální složky výchovy nad tím, co bychom nazvali výchovou celého člověka. A nebojme se říci: výchovou člověka k nějakému ucelenému světovému názoru. Člověk především žije a není jen, ať je v jakémkoli povolání, pouhou zásobárnou racionálních znalostí a racionálních reflexů na životní situace, v nichž se octne. Tyto racionální zásobárny jsou ovšem nutné. Při dnešních obrovských požadavcích, jež klade každé povolání na výkonnost jednotlivce v úzké specialisaci pra-

covních oborů, by se to bez racionální zásobárny neobešlo. Nesmíme však na ní ustrnouti.

Víme dobře, že nejsilnější podněty, tak závažné momenty jako odolnost národa, pevnost a vytrvalost, životodárná víra v lepší budoucnost, vše, co jsme potřebovali v dobách nedávné těžké zkoušky celého národního a státního kolektivu, to že jsou veliké síly, jež svoje prameny nasycují z oblastí většinou jiných, než jen racionálních. Nemáme-li zatím ve vyučovací soustavě prostředků jiných, jak bychom vychovávali ostatní složky duševního života, zejména složky citu a vůle, číno-rodého citu a zdravé, jadrné a tvořivé vůle, zbývá tu vždy ohromná oblast umění, ve které je dosti postaráno o dobrý růst složek našeho duševního života, jež by jinak trpěly chudokrevností. Není zapotřebí zdůrazňovati, že této výchovy se účastnilo divadlo vždy a velmi dobře. Sugestivnost a při tom možnost, předváděti život stylisovaný, umělecky vyhoceně zjednodušený dává dramatikovi do ruky možnosti, jež jinde těžko naléztí. I proti hudbě nebo umění tanečnímu, jiným dvěma uměním, jež se rozvíjejí v čase a tím se po jistou chvíli našeho života s ním bezmála totožňují, má umění dramatické tu výhodu, že citový život a vůli k jednání konkretisují. Učí jednat a neomezují se na všeobecný citový opar. Ten je nám sice právě v hudbě tak drahý, ale je většinou jen oparem, bez bližšího určení. Proto hudba alespoň tam, kde není spojena se slovem, nemá přímého výchovného účinku, postavití *vzor*. Proto si vždy každá doba tolik slibuje od umění dramatického, jež vychovává charakter, které nenásilně staví před oči. Takový charakter musí v sobě prožítí ten, kdo se jako ochotník probírá repertoirem, kdo postavu studuje i kdo chce hru jako režisér na scénu postavití. Již tento okruh lidí není malý. A tím, že nynější naše ochotnictvo pozoruhodně zlepšuje stále a stále svoje výkony školením a podnětnou soutěživostí, zlepšuje technický standard své činnosti a může tím mocněji působiti na okruh druhý, na diváky. Také ti, i když jako pasivní účastníci, prožívají všechny fáze hry i s jejím výsledným dojmem a zažívají snad ještě intensivněji, než herec na jevišti (protože jde o náraz bez přípravy) umělecké i všeobecně lidské hod-

noty, jež hra v divákovi vzbudit chtěla. Toto vše je dobře známo a bylo již mnohokrát podrobněji než je na tomto místě možno, analysováno. Oč nám jde, je zjištění, že právě z důvodů, před tím uvedených, v dnešní době musíme význam divadelního představení povýšiti z pouhé rekreace nebo lepší zábavy na doplněk života, na doplněk racionální složky a na dobrou vláhu oněch širokých partií našeho duševního života, jež by jinak počaly chřadnouti na nedostatek mízy. V předváděném dramatu, ať již jde o herce nebo o diváka, vidím úspěšné vybočení do oblastí, dnes všeobecnou náplní života méně pěstovaných, vidím v něm zastavení na cestě životem, kde možno čerpat síly z oblastí duševního života, jež nám dávají hodnoty ne méně cenné, než výchova rozumová.

V této spojitosti bych rád upozornil na něco, co nebylo snad dosud předmětem podrobnějších úvah, ač je to thema velmi lákavé. Jednou z oněch složek racionální výchovy, o níž jsme stručně mluvili, je také nepřetržité zásobování moderního člověka zprávami všeho druhu. Je přemíra tisku, tiskovin, mluveného, informujícího slova v rozhlasu a při všech mnohých jiných příležitostech. Jsou tu noviny, denní a odborný tisk, regionální tisky, propagační a jiné brožurky, oznámení, návěští, plakáty a vše jiné, čím je bombardován bez ustání náš život mnohdy pod pochybným heslem aktuálnosti. Je velmi dobře známo, že ne všichni, kteří se takovouto prací zabývají, dorostli na svůj úkol, býti informatory lidu. A je dobře známo, že značná část těchto tiskovin a řečí, jež podstatně (a dosti ještě pořádně sugestivně, protože je to *psané* nebo z amplionu říkané) ovlivňují náš život, jsou velmi povrchně stylisovány: jsou dělány ve spěchu, aby, jak se říká, stačily tempu doby. A výsledkem je namnoze seriová výroba informačních pásů, kde se již těžko rozezná i důležité od méně důležitého, protože i palcová písmena ztratila se všedněním svůj původní zdůrazňující význam. Výsledkem toho je sice povrchně poučeně vypadající, ale přece jen značně frázovitá řeč mnohého našeho člověka, frázovitá hlavně tam, kde nemá zdravý korektiv, daný hlubší a hodnotnější četbou nebo vlastním přemýšlením.

Š. STODOLOVSKÝ: Krise ochotnictva - nebo jenom tanec?

Měsíc únor má sice jenom 28 dní, ale byl přesto hodně bohatý na taneční zábavy. Tak na milevském okrese byly pořádány 73 taneční zábavy nebo plesy. Ale v témže období byla sehrána jen 3 divadelní ochotnická představení. MRO v Klučenicích provedla večer aktovek dne 18. II. 1947, MRO v Oseku hrála dne 16. II. Miloše Veselého »Váša nespokojenec« a Sokol v Sudoměřicích J. Máchy »Pět párků pana Tancibůrka«. (!?) Rozhodně velmi málo v poměru s počtem tanečních zábav. A tu se nám vkrádá otázka: Je ochotnictvo v křisi, nebo je to jen masopust, který brzdí divadelní práci? Musíme si uvědomit, že právě zimní měsíce jsou nejpříhodnější pro práci ochotnictva na venkově, protože s prvním jarním sluníčkem nastane na zdejších čistě zemědělském okrese perná práce. Je stále nedostatek pracovních sil, stále a stále trvá odliv obyvatelstva do krajů

průmyslových nebo do pohraničí a tak ti, kteří zde zůstanou, musí napnout všechny síly, aby zdolali úkoly, vnesené na ně charakterem kraje a dvouletým plánem. A tak litujeme měsíců, které vlastně jsou pro ochotnickou práci ztraceny, litujeme nevyužitého času a prázdných prken ochotnických jevišť, které zahálely po celý měsíc. A co nám přinese březen? Ochotníci by si měli uvědomit, že jejich práce nekončí v masopustě, že nesmí být bržděna tancem, že nesmí být jenom trpným úsekem v dění obce, ale že stále a stále musí vpřed ve splnění svého plánu — kulturní obrody obce dobrým ochotnickým divadlem! Nesmí být náznak krise v ochotnictvu — nesmí již vzhledem k velikosti úkolů, ke tradici i k lásce občanstva, které nikdy ochotnická představení neopouštělo, i když divadla profesionální trpěla nedostatkem návštěvníků. Proto, ochotníci — do práce!

Divadelní výstava
okrskového režiséra
ANTONÍNA ŠIMKA
ve Smiřicích.

(Portrét a masky ČLD 1945,
str. 36, 37 a 39.)

K jeho 30letému hereckému
jubileu.



I tu může divadelní řeč, řeč hercova přinést krásný korektiv, a to i v místech velmi vzdálených. Předpokládáme, že hru psal umělec, jehož vyjadřovací kvality jak co do formální správnosti, tak také co do estetických požadavků jsou vysoké. Učí-li se ochotnický herec pro scénu mluvit tohoto druhu, stráví nad ní hezký kousek času, musí ji zažít, učí se ji hodnotit (i když ne ve smyslu vědecké estetiky, tedy intuitivně jistě), učí se hodnotit její krásu a mimoděk, kontrastem k šedivé začasté řeči běžných informačních pásů učí se i vybranějšímu vyjadřování, probouzí se jeho kritičnost a náročnost, učí se vyjadřování bez fráze. Vyjadřování věcně správnému a krásnému. Totéž platí u pozorného publika. Kolik mluvních obrátů, vazeb a obrazů, nových a méně zvyklých vztahů slovních a myšlenkových utkví v mysli nadšených posluchačů. Neovlivní to jen jejich praktickou řeč hovorovou, kterou může účinně zúšlechtit dobrá hra konverzační. Ale i pathetická řeč historického dramatu může navodit hlubší porozumění pro archaismy historických spisovatelů, našich národních klasiků, Jiráčka a Wintra, a v případě archaické mluvy Stroupežnického »Paní mincmistrové« může obrátit interest i ke krásám naší jadrné mateřštiny z doby jejího mohutného rozvoje před dobou protireformace. A stej-

ně tak mluva moderního dramatického básníka ujasní jevištní realizaci mnohé z toho, co vyznačuje moderní básnickou dikci. V této funkci jevištní mluvy by tedy bylo možno spatřovati zdravý korektiv k méně hodnotné řeči běžícího pásu informujících tiskovin a obranný prostředek vysoké ceny, jenž chrání a rozvíjí krásy naší mateřštiny. Což by zároveň byla poznámka k jisté stránce dramaturgie ochotnických her.

Připočteme-li k tomu všemu okolnost, že v tomto oboru divadelního ochotnictví jde o účast značně početné obce naší veřejnosti na tvůrčí práci umělecké, nemůžeme než s největší důvěrou očekávat veliký kus práce na poli národní kultury s této strany. Nikdy není možné, aby byla existence divadla, jež takto kotví v lidu, ohrožena filmem. I když uznáváme obrovské popularizační a výchovné hodnoty filmového umění na nejširší veřejnost, nehledíc k možnostem rychlé a živé informace, zůstane divadlo vždy tím, co je vlastní prací dobře a poctivě zasloužené. A protože je to vlastní práci získáno, výsledky nejsou tak povrchní, tékavé a pomíjivé, jako tomu může být u filmu, kde často divák chce pouze jíti ze sensace do sensace. Jinými slovy: *i tu se poctivá práce rentovatí musí!*

H R Y A K N I H Y

Lída Baldová: Matka země.
Hra o 4 jedn., 6 m., 5 ž., 1 scéna (světnice velkého statku). Tiskem vyd. nakl. Lidová scéna »Thalia«, Praha, aut. pr. zadává div. zast. J. Dolejší, Praha XII, Soběslavská 44. 1 výtisk 39 Kčs.

Již název této hry říká, co je hlavním jejím dějem — láska k rodné zemi: Paní Hedvika, městská

vdova, provdaná za sedláka Jindráka, si špatně zvyká u svého manžela na skutečnost, že v jeho zájmu před ní mohou mít přednostní právo pole, hospodářství, žně atd. Svedena bratrance manžellovým, odchází zpět do města v touze po zábavách. Brzy však pozná, že lehkost městského života nenahradí účelnost života na venkově. Chápe mužovu lásku k rodné

hroudě a věrna vrací se zpět k svému manželu, rodině a k práci. Ne nový, ale dobře zpracovaný námět hry je přínosem pro naše venkovské spolky. Hra je vhodná i pro méně vyspělý soubor.

Čmk

Karel Zajíček: K novým břehům, hra o 3 jedn., 9 m., 4 ž., pokoj. II. pozměněné vydání. Nakl. J. Kobosila, Praha XVI, U Ni-

kolajky 7. Za Kčs 24.—. Prov. pr. J. Freyová, Praha XVI, Smíchov, Pod Kotlářkou 2198.

Nové vydání dává do rukou městským i venkovským souborům hru, která sociální nořou zápasu kraje za lepší život, jehož vítězství tkví především v čestnosti a charakternosti, ale při tom průbojnosti mládí, dokládá vhodným příkladem opravdovou snahu po repertoárovém zhodnocení ochotnických jevišť. Hra dosáhla po-

zornosti kterési literární soutěže a nyní tisková obnova umožnila i její dějové a myšlenkové přizpůsobení se závažné současnosti.

Rdv.

Valentin Katajev: *Otcovský dům*. Hra o 4 děj., 10 m., 8 ž., 1 scéna (demolovaná ruská světnice, přetvořená na stavební kancelář a znovu zařízená). Tisk. nakl. Svoboda, Praha, autor. pr. »Alfa«, Praha II, Jindřišská ul. 22. 1 výtisk Kčs 20.-.

Tato hra líčí osudy drobných ruských lidí z r. 1944, kdy po ústupu německých vojsk z obsazené části Ruska se vrací do svých zpustošených domovů. Lásky k domovu a nově nabytý životní optimismus celku je autorem tak dobře charakterisován u jednotlivců, že tato hra jistě najde ohlas na všech našich scénách v pochopení útrap ruského lidu, jeho heroického boje a nadšení pro znovuzbudování státu.

Čmk

DR. KAREL ZAJÍČEK: Pomohou čeští spisovatelé potříti jevištní brak?

Mnoho se u nás mluví a píše o tom, že umění má sloužit především lidu, a nepřestává se ani zdůrazňovat, že t. zv. lidovost neznamená a také nesmí znamenat ústupek někdy pokřivenému vkusu nejširších lidových vrstev, nýbrž že tvořit opravdu závažná a umělecká díla pro lid je nejvyšším a také nejednoduchým úkolem umělcovým. Zdá se však, že celá tato věc nebude tak dlouho uspokojivě vyřešena, dokud nebudou překonány nedůvěra a rozpaky tvůrčích pracovníků před pojmy *lid* a *lidovost* a dokud nebudou také vytvořeny všechny předpoklady pro to, aby toto umění se také k lidu skutečně dostalo. Nelze v tom ovšem spatřovat jen otázku distribuce, nýbrž třeba skutečně také uvažovat o tom, zda je dostatečně postaráno o to, aby umělecké dílo mohlo splnit své svrchované poslání mezi lidem. Není vůbec tajností, že na př. většina nejvýznamnějších dramatických prací, určených autory především pro velká divadla, se na nejmenší scénky — a tedy hlavně mezi nejširší venkovské lidové vrstvy — vůbec nedostane. Ne snad proto, že by zde byl nezáměr o dobré hry, jako spíše proto, že tyto hry nelze často na primitivní scéně vypravit a že kromě toho tyto práce jsou někdy prostému člověku málo srozumitelné a tudíž pro něj také málo významné. Máme sice i takové hry, které mají svou plnou platnost jak na Národním divadle, tak i na malé vesničce, je jich však ještě příliš málo, než abychom se tímto stavem mohli spokojit.

Jak vidět, není tedy otázka vhodné jevištní literatury pro drobné ochotnické scény, kde nejvíce rádí divadelní brak, jen tak jednoduchá. Neboť tento brak by mohl být úspěšně potírán teprve tehdy, kdyby nebyl tak naléhavě pocíťován velký nedostatek skutečně hodnotných her pro široké lidové vrstvy a kdyby v této věci nevládl dokonce stále ještě zmatek, projevující se neblaze v ochotnickém repertoáru. Není vlastně takových her, jakými pro předchozí generace byla dramatická díla Klicperova, Stroupežnického, Bozděchova, Jiráskova nebo Štolhova, her, které by měly jak značnou uměleckou úroveň, tak by i přihlížely ke vnímavosti lidových vrstev a vyhovovaly možnostem malých venkovských jevišť.

Spisovatel Jan Drda jako zástupce Syndikátu českých spisovatelů prohlásil mezi jiným na loňském podzimním sjezdu čs. ochotnictva toto: »Nechci říci nic více, než to, že poslání vytvořit pro

vás a pro vaše jeviště kulturu opravdu českou, lidovou, že tento úkol pokládáme za úkol nejprvejší...« Jsou to slova, která nejen velmi přesvědčivě potvrzují nezbytnost hodnotného a ovšem i po všech stránkách daným podmínkám vyhovujícího repertoáru pro ochotníky, nýbrž která zavazují i české dramatiky k tomu, aby právě nejvýznamnější z nich si uvědomili své povinnosti k národu, ohrožovanému stále ještě z velké části jevištním brakiem. Prakticky to znamená nutnost, aby právě tito přední dramatičtí autoři napsali brzy aspoň pár her pro ochotníky, t. j. her nikoli bez vysoké úrovně, avšak zároveň takových, které by jednak svou problematikou byly přístupné i nejprostšímu venkovskému člověku, jednak by přihlížely k omezeným scénickým i reprodukčním možnostem nejmenších souborů na malých jevištích. Prestiží významného spisovatele jistě neublíží, nebude-li aspoň jedna jeho hra psána s úmyslem uplatnit ji především na velkém divadle, nýbrž bude-li jí uložen hlavně úkol pronikat do městeček a vsí k drobnému českému člověku, vznéct v jeho nitru smysl pro krásno a dobro, zvyšovat jeho vkus a oslabit tak posice skutečného jevištního braku. Ten nezdolají zákazy, nebude-li především dostatek dobrých her, které by jej vyloučily z našich jevišť, hlavně z jevišť na malých vsích. Lesk premiéry a dokonalého hereckého provedení musí se zde stát pro autora záležitostí druhořadou; ostatně mnohdy i ochotnické provedení dovede po stránce reprodukční značně překvapit, nehledíc často ani k elánu a nadšení ochotnických hereců, kteří poskytují dokonce náročnému autorovi někdy i více uspokojení, než provedení na scéně profesionální. Chtěli bychom zde ještě zdůraznit, že hlavně naše pohraničí, kde český živel se znovu zase ujímá své svrchovanosti a kde je třeba zejména nejvyššího kulturního vy-
pětí, přímo volá po takovýchto hrách.

Český spisovatel vždy chápal své povinnosti k národu. Věříme, že zejména dnes, kdy republika volá všechny své syny k nejintenzivnějšímu pracovnímu úsilí, také spisovatelé pochopí, oč zde jde a že nezaváhají nastoupiti cestu, která vede bezpečně k lidu a mezi lid. A dojít k tomuto lidu, to je přece povinnost, o které nelze diskutovat, zejména ne dnes, kdy svému lidu musí dát národ z rukou svých nejvýznamnějších představitelů — to nejlepší!

Dne 15. prosince 1946 oslavil spolek divad. ochotníků »Krakonoš« ve Vysokém n. Jiz. úctyhodné jubileum 160letého trvání svého divadla. Oslavy byly oficiálně zahájeny v neděli předtím Jiráskovou »Lucernou«, kterou šel spolek zároveň do soutěže. Vlastní slavnost byla vyjádřena 15. prosince akademii vysoké úrovně.

Zpěvácký spolek »Vlastimila« zahájil Foersterovou »Trikolorou«. Řed. škol VI. Pavlík ve svém proslovu rozvinul obecnostu velmi poutavým způsobem, jemu vlastním, události za 160 let. Kostymovaný A. Kroupa jako prolog přednesl báseň od VI. Pavlíka »Žlatohlav, kníže hor krkonošských«, (kterou otiskujeme). Poté bylo místními ochotníky předvedeno pásmo výňatků z divadelních her: Kernerův »Mikuláš Zrinský«, Jiráskův »Hus«, Tylův »Strakonický dudák«, Vrchlického »Noc na Karlštejně« a Renčův »Cisárův mim«.

Než vraťme se k proslovu VI. Pavlíka. Znalec poměrů v Podkrkonoší, jeden z plodné a tvůrčí generace »vysokých studentů«, herec-ochotník od mládí ve Vysokém, pak v Semilech, kde jsme ho neradi ztráceli, když odešel do Žel. Brodu, odkud se po letech vrátil do rodného Vysokého se svou chotí, která pochází ze starého ochotnického rodu Bartoníčků, aby převzal místo ředitele škol, kde dlouhá léta vládl jeho otec. Oba vytvořili v předešlých působících řadu rolí a chápou se v rodném městě divadelní práce se vši zkušeností a láskou.

VI. Pavlík zahajuje svou přednášku veršem Erv. Špindlera z básně, kterou nalézáme v památku »Krakonoš«, vydaném k 100leté oslavě jeho vzniku:

Hoj, vy hory, hory naše,
velebené v národě!

Bděte, aby ožil zase
v českých srdcích v novém jase
dědů zápal k svobodě!

Tento památník, sepsaný Fr. Matátkou, dlouholetým šéfredaktorem spolku, byl pramenem k jeho zajímavému líčení. Tam si dnes ověřujeme: 160 let od vzniku divadla ve Vysokém vů-

bec, 85 let od zřízení zpěvác. spolku »Krakonoš«, 76 let od založení divadelního spolku »Přemysl« a 64 roky od spojení těchto dvou spolků v pěvecko-divadelní spolek »Krakonoš«.

Městečko Vysoké n. Jiz., čítající dnes sotva 1000 obyvatel, leží 705 m vysoko v horách v Podkrkonoší. Založení jeho se klade do dob pradávných, kdy podle pověsti Havlasa z Pavlaty pálil v pomezích hvozdech milíře a jednou za tuhé zimy se k němu přišel ohřát veliký medvěd. Havlasa jej chytil a odvedl do Prahy ke králi (jak ukazuje opona v divadle). Ten ho poslal na rytíře a dal mu k užívání pozemky, kde Havlasa pálival milíře. Tam si založil hrad na skále nad Jizerou zv. Nistějka a opodál na kopci vzniklo městečko Vysoké, mající dodnes ve znaku muže s medvědem. Města se dotkly všechny historické události naší země, vedla tudy zemská stezka do říše a ve městě se odbývaly od nepaměti velké trhy. Lidé byli »světáci«, jak říká Jirásek, jednak chodili daleko »na vandr« a jednak jezdili do světa se zbožím. Doma pak vyprávěli své zkušenosti, četli hodně z kronik i z bible a kulturní život tu byl na vysokém stupni. Odevždy se tu hrálo divadlo, obyčejně biblická dějství a mirakle, což se zachovalo do 19. stol. Spisovatel Fr. Nečas píše, že jeho otec, který zemřel r. 1850 v 83. letech, vzpomínal, jak hrál jako osmnáctiletý Žida ve hře »Umučení« a musil se naučit několika hebrejským průpovědím, které mu utkvěly v paměti až do smrti.

Podívejme se trochu do historie českého divadla: R. 1771 začaly se v Praze hrát první české hry a dále se dočítáme, že česká divadla ochotnická rozšířila svou působnost za válek napoleonských, kdy úřady byly vlídnější k povolování her ve prospěch postižených válkou. Za touto zástěrkou se dobře skryl hlavní cíl českého divadla, vlastenecké probuzení. A konečně v Ottově Naučném slovníku nalézáme tuto zajímavou větu:

Předchůdci českých společností hereckých byli horalé:

Jan Petruška z Vysokého,
Fr. Vodsedálek ze Staré Vsi u Vysokého

a Jan Nypl z Nové Paky.

Jan Petruška byl tedy prvním divadelníkem českých her *světských* (na rozdíl od her biblických). Byl to prostý horal, písmák, který ve dne učil děti číst, psát a počítat, za zimních večerů se pak v jeho chalupě scházeli vysočtí sousedé »na pobyt« a on jim předčítal z bible i z kroniky, hlavně povídky o Jenovefě a o Bruncvíkovi.

R. 1836 navštívil v Praze bratra a viděl v c. k. vlasteneckém divadle hru »Břetislav a Jitka« od ml. Thama, což na něho učinilo ohromný dojem. Nebylo pak doma konce vyprávění a konečně se rozhodl, že to zkusí i ve Vysokém. Naevil se svými žáky, z nichž nejstaršímu bylo 12 let, hru »Bruncvík«. Jevišť bylo v jeho světnici, dvěma trávními lokušemi od pce ke zdi oddělené od hlediště. Garderoba a zákulisí byly za kamny. Úspěch byl dokonalý a od té doby hráno každou sobotu i neděli. O vánočních sehrána »Meluzína«, pak »Jenovefa« a zopakovány i biblické hry. Není známo, odkud Petruška své hry bral, pouze »Kníže Honzík« vyšel tiskem. Snad mu je posílal v rukopise jeho bratr, který se v Praze učil tkalounkářství. Když malí herci dospěli, jejich průbojnost je zavedla na radnici, kde hráno již na podiu, stlučeném z prken. To bylo r. 1798. Za oponu již musila být použita perníkárská plachta.

Sehrány hry: Bruncvík, aneb Všem hlavy dolů. — Kníže Honzík. — O umučení. — O narození. — Josef Egyptský. — O malíři. (Hráno po celou zimu). — Smíření dvou bratrů. — Veselý švec, aneb Čert se utrlh od Heimbachera, od Prok. Šedivého Živě hodiny (nejstarší knížka v divadelní knihovně), Krevní msta atd. — Na radnici se již vybíralo vstupné, které si herci zprvu mezi sebou rozdělili. Odtud pochází, že kronikář napsal o těchto Petruškových herech »společnost herecká« místo »ochotníci«.

(Příště dokončení.)

ANDELA BOČKOVÁ: Divadlo pro mládež u nás

Začátky divadla pro mládež nutno hledat již v žakovských hrách patnáctého století. Tehdy bylo zvykem stavět při vánočních hrách »betlém« či »jesličky« a odtud říkalo se těmto hrám jesličkové. Po vykazání her z chrámů na volná prostranství rozšířily se jesličkové hry rychle po městech a vesnicích, získaly všude velké obliby a mládež nadšeně hrála i přihlížela. Děly se většinou na hry pastýřské a tříkrálové. Vystupoval v nich anděl, pastuchové, někde i mládenec ve vojenském ústroji, zvaný »král« s čertem na řetěze, který byl představitelem komických scén. V tříkrálových hrách bylo obsazení daleko četnější. Rozmnožovali ho vznešení tři králové s početnou družinou,

ukrutný Herodes, Marie, Josef, andělé, pastuchové, čerti, židé a služebníci, takže hry tříkrálové byly daleko výpravnější a nákladnější. Herecká družina putovala od vesnice k vesnici a všude byla, zvláště mládeží nadšeně vítána.

Vánoční hry dochovaly se nám pouze v krátkých výstupech, které jsou patrně zbytky původních skladeb. V městských archivech, na př. rakovnickém byly nalezeny zápisy o těchto staročeských hrách, ve kterých mládež hrála i kterým přihlížela. V Hradci Králové se hrála školní mládež roku 1637 hru »O narození Páně« nejprve v kostele sv. Antonína, kterou později opakovala ve školních místnostech. Zvláštního rázu a barvi-



R. Burda m. v roli J. Fr. Dreisigackra ze hry K. R. Krpata »Mistr ostrého meče« (proved. dram. odb. přev. spolku »J. K. Tyl« v Čelákovících).

Ohlas resoluce I. sjezdu čs. ochotnictva v Praze

Úřad předsednictva vlády.

Č. j.: 3182-II-775/47.

Referent: Dr. Borský.

V Praze dne 27. ledna 1947.

K Vaší resoluci ze dne 10. listopadu 1946 sděluje úřad předsed-

nictva vlády, že na Vaše požadavky upozornil příslušná ministerstva školství a osvěty a informací.

Oba resorty vzaly Vaše požadavky na vědomí a sdělily, že v rámci projednání osnovy div. zákona budou vzaty v úvahu, případně po dohodě s Vašimi zástupci.

Za předsedu vlády.

3437/46 MK.

V Praze dne 10. ledna 1947.

K Vaší resoluci, zaslané nám 5. prosince m. r., Vám sdělujeme, že se stala předmětem jednání v příslušném odboru.

S projevem dokonalé úcty za Osobní kancelář ministra školství a osvěty Dr. K. Pošva.

Č. j. 13/47/ÚKD-VO/no/129.

V Praze dne 18. ledna 1947.

Vážení přátelé,
děkujeme Vám za dopis ze dne 15. XII. 1946 a ujišťujeme Vás, že Komunistická strana Československa plně oceňuje význam práce ochotnických divadelníků pro zvýšení kulturní úrovně celého národa. Vítáme Vaše podnětné návrhy, směřující k zajištění úspěšného rozvoje ochotnické činnosti a s uspokojením zjišťujeme, že požadavky, vytyčené v resoluci I. sjezdu ÚMDOČ, se v podstatě shodují se zásadami, uplatňovanými KSČ již od května 1945.

Souhlasíme úplně s Vaším názorem na důležitost Divadelního svazu a právě tak souhlasíme s požadavkem, aby byly zákonodárnými činiteli plně respektovány návrhy Divadelního svazu na úpravu československých diva-

delních poměrů, především pak, aby Divadelní svaz jako jediný oprávněný mluvčí československých divadelníků, byl rozhodujícím činitelem při konečné redakci divadelního zákona.

Ubezpečujeme Vás, že KSČ věnuje velkou pozornost všem problémům ochotnického divadelnictví, neboť v něm vidí jednu z nejdůležitějších složek kulturního života národa a tvořivosti lidu a že poskytne účinnou podporu všem poctivým snahám o rozšíření a prohloubení ochotnického hnutí a především bude, jako dosud, usilovat o vytvoření a zajištění materiálních předpokladů zdárného vývoje československého divadelnictví, jak to ostatně přirozeně plyne z kulturního programu strany a z její veškeré práce.

Těšíme se na součinnost a přejeme Vaší další práci mnoho zdaru! Za: Kulturní a propagační oddělení Sekretariátu Ústředního výboru Komunistické strany Československa, Praha I., Příkopy 33, podeps. Bareš.

Tit. ÚMDOČ v Praze.

Hradec Králové dne 26. I. 1947.

Zástupci ochotnických divadelních spolků a odborů, shromáždění na valné hromadě Klicperova divadelního okrsku se sídlem v Hradci Králové, žádají, aby za základ nově vydávaného divadelního zákona byl vzat návrh Divadelního svazu. Ten nejlépe vyhovuje kulturnímu poslání českého divadla.

Za Klicperův okrsek ÚMDOČ v Hradci Králové: Fr. Veselý, předseda, J. Petráček, jednatel.

tosti dosáhly vánoční hry na Moravě, kde byly prokládány rázovitými zpěvy, tanci a někde i starými valašskými obyčejí. Zmiňuje se o nich Heřman Gallaš ve spise »O Valaších v kraji přerovském«, F. Bartoš ze Ždanic v knize »Národní písně moravské neb záznam o hře tříkrálové« a M. Václavík v »Moravském Valašsku«.

Později vznikaly i umělé hry jesličkové, jako »Bůh Láska v jesličkách« od T. A. z Brna, nebo »Hry jesličkové a tříkrálové« od F. Klinkače v Brně. Dlouhou řadu autorů ukončují hry Hradčanského, Průchy, Šímy, Hlouška, Hauptové a Adolfa Weniga, jehož hra »K Betlému« byla hrána i na profesionálních scénách.

Zvláštní zmínky zasluhují vánoční hry, provozované loutkami, které byly hrány v kostelích již ve středověku. Zvláště ve Francii, Polsku a Rusku byly velmi oblíbeny a po vykazání z kostelů odstěhovaly se do přenosných divadel na tržištích. Dočteme se o nich ve spise Dr. Jana Krupského »Szopka krakowska« a V. N. Peretce »Kukolnyj teatr na Rusi«.

V Praze byly hrány vánoční loutkohry v Hluboké cestě na Hradčanech, u Reisingrů v Ječné ulici, ve Vodičkově ulici vedle Helmů, v Žitné ulici, na Karlově náměstí, Kozím plácku, v Podskali, na Výtoni a na mnoha jiných místech. J. J. Stankovský líčí v knize »O slávě herecké« vánoč-

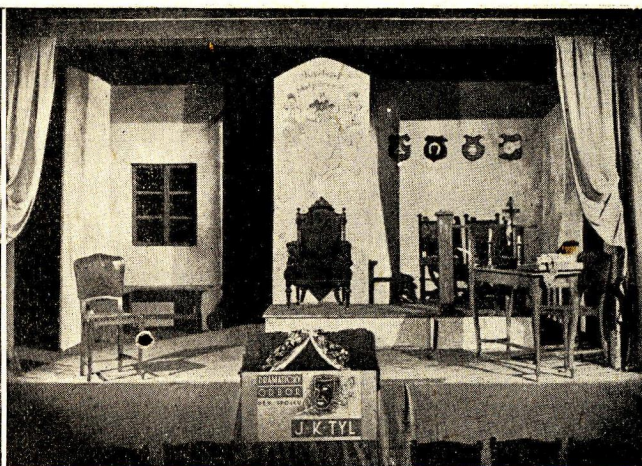
ní loutkohru ve čtvrti svatopetrské, o které bylo vyprávěno až u sv. Haštala. Byla jako většina jesličkových her bez názvu, utvořená z několika nesusvislých scén, plných prstonárodního, řízného vtipu, bez velkých ohledů na požadavky tehdejšího publika.

Stejného původu a vývoje jsou hry velikonoční či pašijové.

Hrány původně v chrámech, později hlavně jesuity v klášterních učilištích, posléze pod širým nebem. V roce 1880 zabývala se hraním pašijových her v Čechách, na Moravě a ve Slezsku rodina Faustíků, původem ze Dvora Králové v Čechách. Téhož roku potvrzuje purkmistr v Novém Kníně, že »pro dívky škol Novo- a Staroknínských uspořádal Faustík zvláštní představení...« Ve Slaném potvrzují ředitelé škol »... pašijové hry pro školní mládež ve Slaném byly za snížené vstupné velmi zdařile provozovány, pročež pana J. Faustíka i jiným školám doporučujeme«.

Nejstarší dětská představení, hraná výlučně pro děti a mládež, spadají do dob vlastenecké romantiky. Byly to původní hry neumělé skladby, realistického námětu, průhledné moralistní tendence a neměly s uměním pranic společného. Právě tak jako poesie a próza pro mládež snažily se papírovými příklady donutit děti k plnění mravních povinností.

(Dokončení příště.)



K. R. Krpaty »Mistr ostrého meče«, proved. dram. odb. pěv. spolku »J. K. Tyl« v Čelákovících.
Scéna z 1. obr.: v katovně. Scéna 3. obr.: v městské kanceláři.

CO SE NÁM PÍŠE

Telegram ze 14. II. 1947.

Spolek div. och. »K. H. Mácha« v Doksech vzpomněl na své třetí valné hromadě 60 let blahodárné činnosti své nejvyšší organizace a jejich snah o podpoření českého ochotnictva. Do dalších let přejí všichni zúčastnění hodně síly a úspěchu. — Jan Skála, předs. Josef Hradec, jedn.

Královec u Trutnova, 31. ledna 1947.

Prosíme o přijetí srdečného pozdravu z naší valné schůze, konané dne 26. ledna 1947 se slibem, že se přičiníme, aby náš divadelní spolek šířil kulturu a dobré jméno českého divadla až k pomezím kamenům.

Jsmo sice v tomto pohraničním koutě v začátcích, ale ne z k l a m e.

Za Div. och. sp. »Havlíček« v Královci: Fišer František, předseda. Oldřich Stuchlík, jednatel. Joachims-thaler Frant., režisér.

Ze své řádné valné hromady, konané 23. února 1947, zdravíme Vás srdečně jménem všeho členstva.

Chceme a budeme vždy a za všech

okolností plnit program našeho ochotnického ústředí a budeme přispívat ke kulturnímu rozvoji naší obce. V dnešní době stavíme se k plnění dvouletého plánu kladně.

Nikdy nepřipustíme politického třídění v našem nepolitickém spolku.

Přejeme ÚMDOČ a tím sobě dosažení všech našich tužeb v dlouho očekávaném divadelním zákoně.

Ve vzpomínce se skláníme před památkou všech zesnulých ochotníků a slibujeme, že jejich zářného odkazu věrní zůstaneme.

Za Spdo. v Přední Lhotě:

Krejčík K., předs., Hamáček Vl., jedn.

20. února 1947.

Voláme odpovědné činitele, zaveďte přísnou cenzuru divadla, her a vylučte z prodeje bezcenné škváry, které podlamují pracovní morálku veřejných pracovníků. Nám byly dvě hry za sebou ve 14 dnech od OOR ve Slaném zakázány; na tyto dvě hry máme 500 Kčs vydání a příjem žádný. Takovým jednáním se bere ochotníkům chuť k divadlu a spolek se

ochuzuje o majetek a pak se nemohou konat dobročinné účely. Buď ať se takové hry nesmějí prodávat, nebo ať je smí hrát v republice každý řádný ochotnický spolek.

Div. odb. Obce baráčníků v Mšeci, řádný člen ÚMDOČ.

Při prvním čísle Českého lidového divadla byl přiložen leták: Tři lidové hry. Nevím, jsou-li to hry dobré a hodnotné.

Na prvním sjezdu čl. ochotnictva v Praze bylo řečeno, že snaha všeho ochotnictva bude zaměřena k státně-politické výchově našich občanů divadlem. Stále omíláme staré hry. Je na čase, aby se na našich jevištích objevily hry, které jsou takto zaměřeny.

Což pak páni spisovatelé ještě nevyjeví na novou kolej dějin, aby nám dali to, co dnes tak nutně potřebujeme, aby na našich scénách se objevily nové hry, které by varovaly, připomínaly i vybízely náš lid k práci pro blaho naší republiky.

Za ochotnický kroužek »Tyl« Čilec, p. Straky: Šenkýř Jos., jedn.

DIVADELNÍK SI ZAPAMATUJE...

Z KNIHY FRANKA TETAUERA „DRAMA I JEHO SVĚT“

Vymýšlejí si, člověče, nové a nádhernější světy, ale nejdřív jsi musel poznat ten, na kterém ses narodil. Ze skutečnosti není úniku. Bez skutečnosti by nebylo umění. Umění je lidská hra na stvořitelství. Umělec je člověk, který tvoří nové světy k svému obrazu. Ať je to výbušný básník, plný horečné fantasie, nebo rafinovaný technik, který kalkuluje, vždycky tvoří podle světa, jak jej zná a vidí svýma očima.

Skutečnost je zdrojem inspirace. Ale skutečnost sama není umění. Proto nestačí přenášet, reprodukovat skutečnost. Je nutno ji přetvořit a dotvořit podle uměleckých zákonů. Umělecké zákony jsou v přítomnosti nepostižitelné. To, co estetici z povolání zachycují ve svých učených pojednáních, je popis něčeho, co bylo. Umělecké zákony chvíle uskutečňují umělci, kteří při tom porušují právě teď, svým aktem tvoření, zákony včerejška. Vývoj je růst, a vývoj umění je překonávání starých forem i starých obsahů. Průbojné umění rozbíjí tradiční zákony a tvoří nové.

Průbojné umění však stejně navazuje na tradici, kterou přetváří a přizpůsobuje. Neboť umění sebe protichůdnější rostou z jednoho kořene. Smrtelné generační spory a zuřivé boje o dobovou uměleckou formu a obsah nejsou v odstupe nic jiného, než souvislé stupně organického vývoje. Tento odstup má ovšem jen budoucnost, která také lépe rozumívá minulosti než přítomnosti.

Náš Žalov.

Jan Khom z Lubné — ochotník a veřejný pracovník — zemřel. V kraji Terezy Novákové zemřel v prosinci 1946 ve věku 74 let rázovitý český živnostník a ušlechtilý člověk — Jan Khom. V jeho osobě odchází z Poličky a Litomyšlska svěrázná postava. Jan Khom, majitel cementárského a betonářského závodu v Lubné u Litomyšle, narodil se ve Vysokém Mýtě. Od svého mládí věnoval se soustavně činnosti osvětové a veřejné. Stal se spoluzakladatelem Tělocvičné jednoty Sokol pro Sebranice a okolí, v Lubné založil Spolek divadelních ochotníků, jehož byl po čtyřicet let od založení až do svého skonu předsedou. Za tuto dobu sehrál Spolek divadelních ochotníků sto hodnotných divadelních představení. Co to znamenalo pro tento kraj, může posoudit jen kulturní a osvětový činitel, který ví, co znamená pro zapadlé kraje škola, dobré divadlo a kniha. Ruku v ruce s jeho činností osvětovou, národní a stavovskou šla i jeho činnost veřejná. Byl dlouholetým členem okresního výboru v Litomyšli a členem kuratoria Všeobecné veřejné nemocnice v Litomyšli. Pro svoji přímou a poctivost byl všude vážen a respektován. V kraji nebylo žádného národního, sokolského a kulturního počínu, kterého by se byl Jan Khom neúčastnil. Po celou dlouhou dobu okupace pomáhal českým lidem ze všech sil. Je veliký seznam těch, kterých ve válečné bídě neopouštěl a na ně neustále myslel, sám pro sebe ve své vrozené skromnosti nepožaduje téměř ničeho. Za okupace byl šikanován udáními a v jeho domě řádila i německá exekuce. Nepoklesl však nikdy na mysl a pevně věřil ve vítězství spravedlivé věci. Nic nedovedlo otrávit jeho vlasteneckým srdcem. Byl šťasten, že se dočkal osvobození své vlasti, pro kterou žil a kterou z celého srdce miloval. Mnohdy nepochopen krajany, neztratil nikdy chuti k práci pro blaho svého kraje. Přípravoval se na zasloužený odpočinek. Osud však jej ze slibu nepustil. Co slíbil, to také splnil. 60 let sloužil věrně práci pro povznesení svého kraje. Čest jeho práci, čest jeho památce.

K vyobr. Otty Bílka
rež. Spdo. »Chvalovský« v Soběslavi, v masce cis. Ferdinanda III. v čís. 2. Č. L. D. dlužno dodatečně poznamenat, že je vyhotovil Fotoatelier pro moderní fotografii Rud. Pelnáře, Soběslav - náměstí.

Vzděl. a och. bes. »Tyl« v Praze VIII.
nám sděluje, že »Karel Koníček byl

pro zpronevěru úředních peněz u Lidové a živelní pojistovny, kde byl zaměstnán, odsouzen krajským trestním soudem v Praze na dobu 6 let«.

Zájezd lužickosrbských ochotníků.

Lužickosrbská venkovská skupina div. ochotn. koná v únoru a březnu zájezd po českých a moravských městech. Byly a jsou to: Podmokly, Děčín, Louny, Kralupy, Praha-Černošice, Hořice, Uherské Hradiště, Bystřice pod Host., Mor. Ostrava, Olomouc, Přerov, Chrudim, Kolín, Litoměřice, Kostelec, Praha, Benešov, Tábor, Čes. Budějovice, Mariánské Lázně a Teplá.

OKRSKY ÚMDOČ.

Mitlhönerův okrsek pardubický. Základním požadavkem každé korporace jest řádná organizace. Proto bude pořízena nová kartotéka všech členských spolků a všech ochotníků okrsku. Členové budou zařazeni do dvou skupin: činných a přispívajících. Pokladník zasílá všem spolkům složenky, ve kterých jsou uvedeny částky příspěvků k úhradě. Jednatel přednesl hodnotnou zprávu. Zajímavé je: Okrskový režisér připravuje okrskové představení na konec měsíce dubna. Bude to Molière »Šibalství Skapinova«. V polovině června bude uspořádán veliký Karneval ochotníků na Kunětické hoře. Na podzim bude sehráno druhé okrsk. předst., Svato-pluka Kadlece »Žena nejsou housle«. Školení v Opatovicích ukončí se zkouškou. Kulturní referent připraví přednášky pro přednášející a ti se podrobí zkoušce jako instruktoři (docenti), kteří budou přednášet při školení ochotníků. Čilá debata se rozvinula nad činností ORO ve Vysokém Mýtě, která zasahuje do činnosti okrsků a spolků. V této věci bude jednáno přímo s ÚMDOČ a doporučeno projednání se ZRO. O. S. Přerovsko hlásí 40 účastníků pro školení prvního stupně. O. S. v Sezemicích děkuje okrsku za vyslání delegáta na valnou hromadu. Stížnost O. S. Svítkov byla po výměně názorů odložena do schůze předsednictva, kde bude projednána za přítomnosti zástupců spolku. Okrskový režisér předkládá seznam ochotníků, kteří přicházejí v úvahu jako posudkáři, aby mohl být doplněn zástupci spolků samých. Opakuje a doplňuje plán divadelního programu pro rok 1947. Kulturní referent oznamuje přípravu pro plánování, školení všech ochotníků okrsku. Mezi prvními jsou: Svítkov, Pardubický, Nemošice, Studánka.

Naše premiéry.

Zaznamenáváme dvě a obě provedené *Scénou slovanských autorů* na

jevišti Malostranské besedy Praha III. Jednou je vesel. *Jarky Bílého*, málo vhodného názvu »*Bublinečky*« (4 m., 3 ž., pokoj, rež. K. Vraný), kterými jsou citová vzplanutí na vyrovnávající se a uklidňující hladině životní u vědomí nenávratně přechajícího mládí. Autor známé »*Ženy*, kterou jsem zdedil« a »*Srdečné injekce*« neškodně si v ní zafilosofoval o tomto rozmezí letícího času, ježž marně se snaží člověk zachytit anebo zvrátit. Motiv není nikterak nový, ale zpracování scénické jeví ve způsobu konverzací obratnou ruku zkušeného divadelníka, jenž dovedl oživit scénu i postavami, velmi přirozeně se pohybuujícími a jednajícími. Obsazení a provedení předními členy souboru dobrou jeho pověst v pražských divadelních kruzích jenom potvrdilo. — Pseudohistorická hra *Ery Pávkové »Propast«* (8 m., 4 ž., světnice a host. jizba; nastud. Stan. Severa) z ovzduší napoleonské bitvy u Slavkova neřeší však její příčiny a důsledky, leč na jejím pozadí dává odehrát tvrdý zápas dvou mužů o ženu lásku, dějově bohatý a pestrý, ale myšlenkově smyslem a cílem nezřetelný. »*Zvlášť* klademe-li si měřítko dnešního významnění úkolů divadla ochotnického. Provedení v celku i typech tápalo právě proto také v nejistotách.

Rdv.

Co jsme viděli.

V pražské Městanské besedě představení *Čten.-záb. spolku »Hálek« v Praze* (zal. r. 1877), který si zvolil sice myšlenkově nenáročnou, ale divadelně přes svůj účtyhodný věk ještě stále působivou vesel. *Štolbovu »Na letním bytě«* (rež. Jul. Nezavdalová) a provedl ji skutečně také s výraznou odezvou hlediště. Nesporně se o ni zasloužili všichni účinkující, kteří dobovými úbory i zdařilou typisací vybavili vděčné postavky vtipné hry s životní věrojatností. — »*Zlatá stezka*«, klub rodáků a přátel šumavských v Praze sehrál tu za pilné režie Ely Hojdarové jinou veselohru *Štolbovu, »Její systém«*, která vykazuje tytéž dobré a ještě dnes se uplatňující vlastnosti: divadelnost celku a působivou výraznost postav i výjevů. Velmi nenuceně při vši decentnosti si vedla Z. Rosenfelderová v roli záletné vdovičky. Režisérka herecky příznivě na sebe upozornila i v menší úložce choti továrníka Řepinského, jehož představitel J. Schreiber-Příhorský j. h. měl mnoho pěkných charakteristických podrobností ve svém výkonu. Nemožné zkarikovaný jedináček varšavského továrníka Bauera se nedostal ani na plakát.

Rdv.

*) který zatím vhodně pozměněn na »*Čtyřicátou nemoc*«. (Pozn. red.)

»ČESKÉ LIDOVÉ DIVADLO«. Odp. red. Jakub Rydvan (inž. V. Sommer), Praha II, Pštrossova 22. Redakční kruh: Anděla Bočková, Dr. Míra Čermáková, J. V. Gsöhlhofer, Jos. Hudeček, V. Kasal, Otto Minářík. — Nevýžádané příspěvky redakce nevrací, nebyla-li připojena oznámkovaná obálka. Otištěné se honoruje. Přetisky jen s udáním pramene. Do konce roku 1947 vyjde deset čísel ve lhůtách měsíčních. Jednotlivá čísla 5 Kčs, celoroční předplatné 50 Kčs i s pošt. Novinová sazba povolena ředitelstvím pošt a telegrafů čís. 31.426/IIIa-1940. Dohládací úřad pošt. Praha 25. Tiskne Československý Kompas, Praha-Smíchov, Plzeňská 66. Nákladem ÚMDOČ Praha II, Spálená 11, tel. 352-91. Reklamacce nedošlého čísla se využívají jen do 14 dní po vydání čísla následujícího. V komisi Divadelního knihkupectví a nakladatelství Otakara Růžičky, Praha II, Karlovo n. 30.

K slavnostem všeho druhu látkové dekorace

půjčuje a provádí

BOHUSLAV KOMÁREK

PRAHA I, Dlouhá třída č. 3, telefon 605-76

JAN GREŠ

Výroba a půjčovna divadelních
vlásenek, krepy a všechny po-
třeby pro maskování.

PRAHA III, JANSKÝ VRŠEK Č. 7.

Telefon 417-86.

*Všem divadelním spolkům
rychle vyjde vstříc*

TISKÁRNA **TYPOSTYL**

maj. KAREL BERKA

PRAHA XII, Francouzská 22, telefon 547-01.

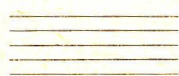
JEVIŠTĚ

*horizonty, stojkové dekorace i celé výpravy
za nejlevnější ceny a se zárukou dodá*

šéf výpravy pražských divadel

J. POKORNÝ PRAHA II, TROJANOVA UL. 12 - TELEFON 440-83

POZOR! OCHOTNÍCI – ŽIVNOSTNÍCI!



*Inserujte v „Českém lidovém divadle“,
jest to výhodné a podpoříte i svůj časopis!*

Informace: Insertní oddělení ČLD, Praha II, Spálená 11, telefon 352-91.

Ochotnická půjčovna divadelních kostymů, národních krojů a masek

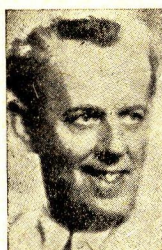
NAŠE ŠATNA

(majitel Družstvo pro postavení Tylova domu)

PRAHA I, DLOUHÁ TŘ. 25, TEL. 642-36,

doporučuje ochotnictvu své služby.

Ježto čisté výtěžky odevzdává podnik ochotnictvu na zřízení ochotnického stánku (Tylova domu v Praze),
podporuje ochotnictvo objednávkami ve svépomocném podniku vlastně sebe.



FERENC FUTURISTA napsal „MÁJI“ o Kolačného veselohře

»KANCELÁŘ PRO ATOMOVOU PUMU«:

»Mám zato, že je to nejpodařenější fraška, kterou kdo v poslední době u nás napsal. Je jako psaná pro mě. Těším se, že si v ní podle svého gusta zahraju.«

Žádejte u svého knihkupce nebo u „MÁJE“, Praha II, Pštrossova ulice číslo 23.

KNIHA PRO LOVCE

A. M. Brímer-Orlovský:

LOVY V SSSR.



Poutavé lovecké zápisky, kniha o zvířeně a mnohotvárné přírodě SSSR. V českém originálu napsal známý ruský spisovatel, přírodovědec, člen Moskevského archeologického ústavu. 190 stran velkého formátu, 60 kreseb Jiřího Židlického, přírodopisná mapa SSSR.

Brož. Kčs 120.—, váz. Kčs 150.—

U všech knihkupců neb v nakladatelství

E. BEAUFORT, nár. spr., PRAHA II, JUNGMANNOVA 15

1947 PRŮLOMIEM!

Drčíme veteš neúprosně moderním zjednodušením scén, pronikavým technickým zlepšením, novým, vždy však uměleckým směrem malby! Tímto rázným zásahem ušetříme Vám mnoho námahy a času při stavbě scén.

ALOIS DROBNÝ, MÍSTEK, TEL. 639

Speciální ateliery pro umělecké malby a zařizování jevišť
Černé horizonty, opony, dekorace plastické, měnitelné stojky, všestranné interieri atd.